

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

HÖGEMÅN

ILLUSTRERAD TIDNING
GRUNDLAGD AF
FÖR KVINNAN OCH HEMMET
FRITHIOF HELLBERG

SÖNDAGEN DEN 18 MARS 1917.

HUFVUDREDAKTOR:
ERNST HÖGMAN.

RED.-SEKRETERARE:
ELISABETH KREY.

UNDER KRIGETS BANN.
Hemvändande invalider. Scen från en järnvägsstation i Frankrike.

»Språkets makt öfver tanken.»

Ett litet kåseri öfver modern mammonism. För Idun af GURLI LINDER.

LATOM OSS EJ VARA FARISEISKA! DET nuldida mammonistiska tänkandet och talandet är ytterst smittsamt. Öfverallt hör man samtalen, t. o. m. i sällskapslifvet, röra sig om jobbare och gulasch, konjunkturvinster och spekulationspapper, hausse och baisse, börsnoteringar o. s. v. Nöjda eller missnöjda, rika eller fattiga, jobbande eller icke jobbande, skarpa intelligenser eller hönshjärnor: alla ha vi med eller mot vår vilja mer eller mindre kommit in i mammonistiska tankebanor. Bullret af dansen kring guldkalfven tränger sig allt kraftigare in på allas medvetande. Ju häfligare och besinningslösare dansen blir, ju starkare blir också dess dragningskraft, ju vidare dess cirkel.

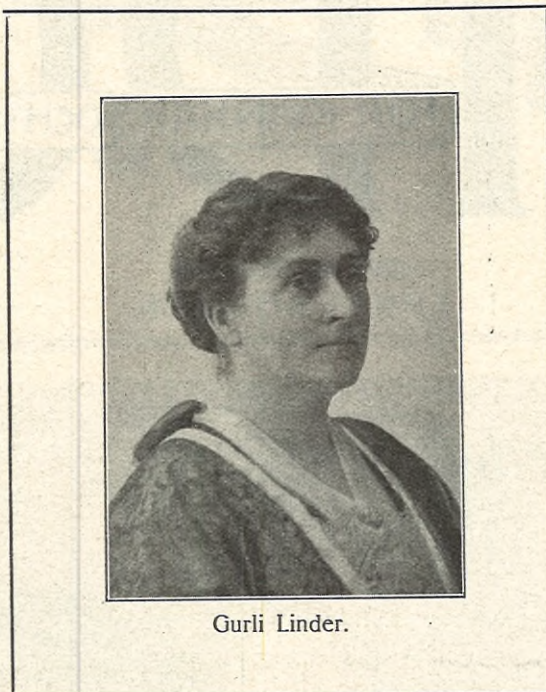
Det är så betecknande för situationen det svar som gafs af en dam som jobbat och förlorat. Hon tillfrågades hvarför hon, som hade mer än tillräckligt med hvad hon redan ägde, gifvit sig in i detta. "Ja," svarade hon, "du vet ju att min kära släkting X. är anställd på ett fondmäklarekontor. Och när man då ideligen hör talas om lyckade spekulationer och om vinster på hundratusental, så smittas man till slut af den allmänna hetsen."

Visst ha vi också före kriget haft rikt folk och, efter våra förhållanden, stora förmögenheter, driftiga affärsmän och lyckosamma spekulanter, ja, äfven jobbare och skojare. Men allt detta hade då en mycket mera diskret prägel och större försynthet i uppträdandet och — kanske viktigast af allt: mammonismen satt ej då som nu i det sociala högsätet. Och det fanns — och finns lyckligtvis ännu — hos ett flertal af våra gamla penningläkter en förnäm enkelhet och en säker smak, fri från den moderna parvenymärkta öfverlastningen. Det är t. ex. säkerligen många af damerna ur våra gamla aristokratiska och köpmanspatriciska familjer, hvilkas klädbekymmer, som jag nyligen hörde en af dem uttala, bestå i att "kunna klä sig så raffineradt enkelt, att man inte kan bli tagen för gulaschbaronessa; smycken t. ex. använder man mer sparsamt än någonsin och aldrig andra än de gamla släktärfda, och man uppträder hellre i en enkel "tailor made" än i "jobbarkappa med aktiekant". Och visserligen kände vi äfven före kriget till den parasitiska lyxkvinnan, men hon hade, generellt taget, något mera bildning och kultur än den typ som nu lancerats bland "les nouveaux riches".

Stockholm lär emellertid ha den tvifvelaktiga äran att, i jämförelse med Köpenhamn och Kristiania, erbjuda den starkaste parvenyprägel. I ett bref från Köpenhamn skriver fru Célie Brunius bl. a.:

— Utan gensägelse ser man mycket mer af gulaschens yttre kännetecken på Stockholms gator än på Köpenhamns. De omtalade privatbilarna med låga nummer — de låga numren äro en omtyckt jobbarvara — äro inte så många att de förändra trafikens karaktär, och på teatern kan man, äfven vid en stor föreställning med mycket höga biljettpriser, finna en publik som i yttre åthäfvor inte, annat än i sällsynta undantagsfall, skiljer sig från den breda borgerlighet, som vi alltid funnit typiskt köpenhamnsk. Den är i alla händelser mycket olik den stockholmska teaterpubliken med dess stereotypa elegans och uttråkade miner.

Det exklusiva Köpenhamn syns däremot mindre

Gurli Linder.

till än någonsin. Det idkar ej uteliv, det har för att inte förväxlas med gulaschen afstått från allt som kan verka påfallande. I detta afseende är etiketten långt strängare än i Stockholm, tyckes det. Man bär inte dyrbara smycken, går inte på teatern, visar sig inte på restaurangerna, ger inga stora fester, syns inte till i de stora affärerna, som äro de enda dit främlingen hittar utan vägvisare. Det märkligaste är emellertid, att man saknar de typer som börjat bli de mest iögonfallande i Stockholm — varuhusens internationella publik, restaurangernas, teaternas och biografernas nyblifna rika. De värsta jobbarna ha redan fått respas här, och de andra håller man numera efter, tyckes det. Man skulle kunna tro att gulaschen redan är på retur; åtminstone dess spetsar ha kapats af.

— Stockholms mera i ögonen fallande yttre gulaschprägel beror nog emellertid mindre på ett bredare internationellt inslag än därpå, att den inhemska typen, den svenska medelklassen i mycket högre grad än den danska och den norska efterapat de kosmopolitiska förebilderna. I Danmark är den gamla fina borgerliga kulturen och i Norge den visserligen skräflande, men säkra bondekulturen mycket djupare rotade än hos oss och erbjuder en motsäändskraft som vi sakna. Därför har hos oss gulaschtyperna vunnit insteg också i de s. k. intellektuella kretsarna. Och där äro de onekligen allra mest motbjudande. Det är mera sympatiskt och mera mänskligt när den från början enkle jobbaren X. Y. Z.

— som aldrig deklamerar öfver krigets elände eller förfasar sig öfver dem som förtjåna på situationen — säljer sitt gamla möblemang och anskaffar ett stilenligt, när han på Nordiska kompaniet beställer böcker metervis och i fina band och när hans maka riggar upp sig som en kröningshäst, än när s. k. högt bildade, t. o. m. humanitært intresserade personer täfla med de förra i restaurangorgier, toalettvansinne och parasitlif. Den intellektuella parvenyn är väl ändå den tarfligaste typen af alla. — Det berättas i dessa dagar om två damer, som träffades i en spårvagn i Stockholm. Det talades om kriget, och den ena uttryckte en varm önskan att det snart skulle sluta. Den andra svarade: "Ja, min man har förtjänat så mycket på kriget, så för mig får det gärna hålla på hur länge som helst." Det är ingen som vill förmena sådant folk att göra af med sina pengar bäst dem gitter och så som det mest tilltalar dem. Det kan väl till och med vara förmånligt att de låta pengarna dansa. Men man skulle önska, att personer med helt andra förutsättningar, såväl ekonomiskt som kulturellt, ej låte de förra ange tonen och förnedrade sig till att, så godt de förmå, efterterapa deras seder och bruk.

Det är emellertid med ett speciellt missförhållande för ögonen jag här bragt den moderna mammonismen på tal. Det hände nämligen för en tid sedan att jag i ett sällskap hörde en mor säga: "Ja, ni alla kunna vara glada som inte i dessa tider ha barn i skolåldern!" Och så berättade hon och andra hur redan nio-tioåringar tala "affärer" och "aktier", samt förtälja hur dens och dens pappa förtjänat så väldigt på kriget, att herrskapet Y. fått bil, att den flickans mamma till jul fått en pärlcollier för så och så många julen, och att en kamrat till sin födelsedag önskat ett sidensegel, under förklaring: "Det kostar 75 kronor, och det är ju det minsta pappa kan ge mig." Vidare berättades, att pojkar som ännu gå i skolan till julgäfvor erhållit aktier, med uppmaning att sedan noga följa dem i börsnoteringarna! Och barnbjudningarna sedan! Alla de äldres vräkigheter i miniatyr!

"Det vill," slutade den förstnämnda modern, "oändlig vishet, innerlig kärlek och obegränsadt förtroende till för att under sådana förhållanden frälsa sina barn undan dåliga vanor, från oförnöjsamhet, förödmjukelse och bitterhet samt rädda åt dem sund enkelhet och arbetsglädje."

Om någonsin, så gäller här: Som de gamla sjunga, så kvittra de unga. Och mitt långa tals korta mening är att framföra en vädjan från de mödrar jag här citerat, en vädjan att skona barnen, ej fylla deras öron och sinnen med mammonistiskt tal, att ej låta dem växa upp i en atmosfär af lättja och lyx. Ack, tids nog kommer lifvets erfarenhet att lära dem mammons oerhörda, förkrossande makt i vår tid! Ty — hvem skulle väl ännu våga tro på Romain Rollands förutsägelse då han yttrar:

Nutidens onda är inte en regerings verk, det är lyxens spefälska, den intellektuella och materiella rikedomens parasiter. De skola snart försvinna!

Ärade kvartalsprenumeranter

erinras om att förnyandet af prenumerationen för det instundande aprilkvartalet häst bör ske omedelbart, på det att inte afbrott i den regelbundna expeditionen må uppstå.

Prenumerationspris:

Vanl. upplagan:		Praktupplagan:	
Helt år.....	Kr. 7.50	Helt år.....	Kr. 9.50
Halft år.....	3.90	Halft år.....	5.—
Kvartal.....	2.—	Kvartal.....	2.50
Månad.....	0.80	Månad.....	0.90

Iduns byrå och expedition, Mästern Samuelsgatan 45.

Redaktionen: Riks 16 46. Allm. 98 03.	Expeditionen: Riks 16 46. Allm. 61 47.
Kl. 10—4.	Kl. 9—5.
Red. Högman: Riks 86 60. Allm. 402.	Annonskontoret: Riks 16 46. Allm. 61 47.
Kl. 11—1.	Kl. 9—5.
Verkst. direktören kl. 11—1.	Riks 86 59. Allm. 43 04.

Annonspris:

Pr millimeter enkel spalt:		Utländska annonser:	
30 öre efter text.	35 öre efter text.	40 öre	å textside.
20% förhöjning för särsk. begärd plats.	20% förhöjning för särsk. begärd plats.	20%	förh. för särsk. begärd plats.

En dyrtidsmiddag.

Skiss för Idun af
EVA SCHMIDT.

DIREKTOR ANE KEY SATT I SIN ELEGANTA jakarandalänstol framför skrifbordet i sitt arbetsrum och bläddrade sju blad framåt i almanackan.

Tisdag, tisdag! spikade han fast i sitt minne, i dag åtta dagar är det! — H vad skall jag nu hitta på? H vad skall jag bäst hitta på? Han smällde knogarne mot bordet och grubblade flere minuter på skarpen, fann icke den gudasända gnistan. Beslöt — som så många år förut — att fråga sin hustru. Nämligen hvad hon ville ha på sin födelsedag. På sin femtioåttonde födelsedag. —

För hvarje år och hvarje marsmånad Gud gaf, så brukade direktör Key tänka, att han skulle fundera ut något extra originellt och det som hans fru allra mest kunde önska och som på samma gång otroligt skulle öfverraska och förvåna henne, — infet år hann han med det, utan dagen före den tjuguoåttonde så var det obestämdt, och på morgonen den tjuguoåttonde var han glad om hundralappen ur plånboken var något så när hel och ren, när han förläget och vänligt öfverräckte den till henne.

Nu satt han där med datumvisaren i handen och började försöka undra: manne inte lilla maffan i gröna salongen var litet sliten på midten — eller var det nu inte fyra år sen Viveka fick sista pälsverket? — då — plötsligt — blefvo hans läppar bistra, och han slängde upp en skrifbordslåda efter en annotationsbok. Ty af allt det som skulle rymmas — och rymdes — inom hans af väl femtio affärer och företag på en gång dådkraftigt uppfyllda hjärna, var det plötsligt något mera, som stod upp rakt framför hans minne och tog sats och språng fram till den tjuguoåttonde. — Tisdag! sade han ånyo, högt och argt och slängde annotationsboken ned igen. Tjuguoåttonde! Precis den da'n!

— Viveka! ropade han utåt våningen. Och om igen, hetsigt, ifrigt som hans sed var, när något var honom till förtret: Viveka!

Det svarade afläget och otvetydigt mycket lugnt utifrån våningen. Om en stund, om en liten stund, skall fru Viveka komma, en fart eller förskräckelse har ännu aldrig hennes mans rop eller otålighet kastat öfver henne, hon tillhör, fru Viveka, de lugna, de som äro jordens salt. Inte för inte har den gode Guden gifvit henne åt en hetlefrad och häfflig man.

Nu — om en stund — om en lagom liten stund är fru Viveka på tröskeln till sin mans rum, just som han med almanackan i handen håller på att flaxa ut efter henne. Hon småler endast helt vandt åt att hon håller på att bli omkullsprungen där på tröskeln och går in i rummet till sin vanliga fönsterplats.

Fru Viveka Key fyller femtioåttå år, och hon har en gift son, men ingen kan se det på henne. Hennes hållning är ännu spänstig och rak, och i hennes ljusa hår syns föga det gråa. Hon har ett fint, vackert ansikte, med vänliga, lugna ögon, och när man hör henne tala — denna mjuka, goda röst — förstår man att hon är mångas vän. Och hennes man beundrar henne, hennes son beundrar henne, det förunderligaste på jorden är att tillika och samtidigt hennes svärdotter beundrar henne.

— Viveka då! — Att du inte kommer när man ropar på dig! — det borde han ha hunnit vänja sig vid, men det gör han aldrig — Viveka, kan du tänka, så förargligt det kör

ihop här — din födelsedag om tisdag, och samma dag, den tjuguoåttonde, är bolagsstämman i Nybro.

— Javisst, sade hon och drog samman gardinerna för solen i fönstret — ja, det var ju litet dumt.

— Jag måste resa! Den här stämman skall besluta om inköpet af Västernybruket.

— Jo, jag vet det.

— Förargligt! — då får jag inte vara med om din högtidsdag i år! Kära lilla fru, du vet att detta tycker jag är ledsamt. — Och hvad ska' vi hitta på att fira dig med? Du och Sten och Helena till teatern på kvällen. Och jag skall telefonera om en liten fin krokan till fruarna på förmiddagen.

Då sade plötsligt hans hustru, hans lilla blida, anspråkslösa hustru, som kommit långt förbi tjuguoårsålderns nycker: — Tack! men det är jag inte nöjd med.

Direktören ställde pennan på lifsfarligt stup i silfverbläckhornet och vände sig om: — Hvad? — sade han. Hvad! — han kom sig inte för att säga något annat. Han var förbluffad.

Lika lugnt och leende den mjuka rösten borta från fönstret:

— Nej, det är jag inte nöjd med. Jag vill ha en middag.

— En middag!

Han skyndade sig att försöka vara omedelbart inne i situationen.

— Ja, det skulle vi visst verkligen ha haft, det tycker jag minsann också. Om jag bara hade fått vara hemma — — Men kan vi ta den dagen efter?

— Ne-nej. Jag tänkte, att jag ville ha en middag, fastän du är borta. Har inte Ane haft många herrmiddagar i sina dar! Nu skulle jag vilja ha en dammiddag. En fin och dyr.

— En dammiddag, fin och dyr. Javisst, javisst, lilla Viveka, då ska vi bestå dig det då — visst det. Hur som du vill ha det.

— Ja, tack. Vill du ge mig den i födelsedagspresent, jag vet, att du har litet god råd i år. Jag ville bara ha 7 personer. Men den går till 300 kronor.

Sju personer — spritfri kväll — 300 kronor! Direktör Key var en förmögen man, men med något så när enkla vanor, och han brukade ändå vid lördagsköttbullarne träta öfver att han blifvit begåfvad med en alltför sparsam hustru. Så han var förvånad, verkligt förvånad. — Rysk kaviar? sade han och åtta rätter mat?

Födelsedagsbarnet log glad. — Nej, ingendera men likväl — 300 kronor. Helena blir bjuden, du kan fråga henne om matdelen sedan.

— Ja, det skall jag minsann göra! Tocken öfverdådlig fru jag fått på gamla dar! Nej, jag får hän till kontoret. Men här skrifver jag nu ut dina trehundra med detsamma, du har din frihet, min kära bortskämda fru, det är din födelsedag och jag frågar ingenting. Han kysste henne på pannan och lämnade henne checken och gick. Han var en man, för hvilken tiden betydde pengar, flere, flere pengar, och trehundra kronor en gång utlämnade, grubblade han icke vidare öfver deras öde.

Men flere voro förvånade. Helena ringde i telefon på måndagen: Mamma, jag tackar så mycket för bjudningen! — Tryckta kort!

— i alla dar — pappa är ju borta — ska' jag göra mig fin?

— Det är då förunderligt, sade fru Viveka klagande, att världsuppfattningen skall vara sådan. Sju herrar, efter en bolagsstämma, det kan vara en stor och fin middag, men sju damer på min femtioåttonde födelsedag, det kan omöjligt bli annat än kafferep. — Det är middag, lilla Helena, står det inte på kortet? Tag din lilafärgade.

Retade denna förundran fru Viveka? En dammiddag fin och dyr! Knappt sedan sina första ungmorsdagar hade fru Viveka gått omkring så ifrig och bestämd att ordna sitt fina hem till en fin middag. Hon var i det soligaste lynne och skämtade muntert upp hjälpmadam och jungfrur. De tvåttade palmer och blankade silfver och strök spetsdukar, och gjorde så fint som till jul.

Det var husets vackraste damast och stolta fruktskålar på det lilla middagsbordet den tjuguoåttonde, om de elektriska lågorna slöto sig blodröda sidentulpaner, en liten violknippa i kristallglaset vid hvarje kuvert. Nio personer. Vårdinnan och hennes sonhustru och de främmande sju. Men hvilka sju?

Helena hade varit uppe på den allmänna födelsedagsuppvaktningen på förmiddagen, hon försökte att sondera litet hvar de öfriga sju små bjudningskorterna sjunkit ned, men hell försiktigt, ty hon hade liksom på känn att mamma Vivekas fest i dag var tillskuren utom de vanliga linjerna. — Nej, mycket riktigt, borgmästarinnan skulle på Strindbergsturnéen på kvällen, öfverstinnan Sommar hade dotter och måg till middag. Etcetera hela raden. Hvem skulle dinera hos mamma i dag? Pappa Ane hade sagt åt Sten, innan han for i morse: Säg åt Helena att hon äter middag hos oss med känsla och urskillning i dag, ty så fin och dyr middag får hon inte som oftast. Nehej! — Hvad hade varit i mamma Viveka? — Helena förskaffade sig ett ärende ut i köket, där kokfrun redan var kommen: — Ska' ni stöka till med mycket och fin mat i dag? — Åhja, frun — fyra rätter, tjäder och födelsedagskrokan. Ja, men det lät ju inte så öfvervåldigande.

Helena kom punktligt från hårfrisörskan klockan fem. Men punktligare än hon hade de sju gästerna kommit. De hade visst kommit en kvart för tidigt för att inberäkna afpalsningstiden, de voro alla i salongen. Helena kom småleende in och gick rondan rundt utan synlig förundran. Men den satt i hennes hjärta. Dessa ansikten, dessa enkla och obetydliga ansikten har hon sett en och annan gång hemma hos mamma Viveka och glömt igen, har växlat ett ord med en och annan men kan knappt särskilja dem här i klungan.

Där är Stens guvernant, hon som än i dag kallar Sten sin ende gosse, och hon lyser som ett litet vinteräpple mot fru Helena för hans skull, där äro två syster Klerck, som broderar stans rikaste flickors utstyrlar och själfva i en längst förliden tid varit bland dess dansdockor men gått in i en hård ålderdom, där är änkefru Briand, en gammal fattig släkting på långt håll till tant Viveka, och som brukar vara hos Keys till söndagsmiddagarna, änkefru Ramstedt, som en gång inom år sett man och två söner dö, fru Ingolfsson, hvars man varit inspektor på Nordgård, direktör Keys landtård förr, men bor sjuklig och orkeslös i sta'n nu, gamla fröken Källman, som skött direktörens mor i många år — —

IDUNS KOKBOK

AF

ELISABETH OSTMAN.

är den bästa kokbok för det svenska hemmet. — — —

5:te upplagan nu utkommen.

Pris Kr. 5: 50 inb. — — —

Mattor, Gardiner, Möbetyger, Dräkttyger.

Konstnärligt verkningfulla mönster och färgsättningar. Prover sändas till påseende. Angiv noga vad som önskas.

Henstfliten, G:la Högskolan, Göteborg.

I.
Glädjen.

DEN FÖRSTA GLÄDJEN, O HUR
snabbt förblödde
dess friska puls i våra bröst och dog —
den mera mogna, som vår vilja födde,
hur svårt för den att blifva glädje nog!

Ty ack, den nya liknar blott den andra
som dagsljus liknar morgonrodnans
glöd,
och stilla pröfvande dess fötter vandra,
där ungdomsglädjen sprang på lif och
död.

Den drömmer ej att få den döda häm-
nad
med dråplighet i ödenas tornej:
det är en glädje, mest som allvar
ämnad
och jublar ej, men tröttnar heller ej.

Den är ett solstråk öfver arbetsfältet,
en fågelton i vedermodans larm,
den är en helgkväll under stjärnetältet
med man och hustru samman, arm i
arm.

Tre dikter.

Alf Anders Österling.

II.

Eranthis.

O DU SOM BLOMMAR UNDER
snön,
Eranthis med din gyllne knopp

och spänner februarigrön
din gosseveka kropp!
Än synes icke svalan,
och det är långt igen till vår.
Hvad vill din ifver, år för år,
ditt bråda lif i dvalan?
Svaga safter, spröda garn
är ditt väsen, underbarn,
men fast dömd att tidigt dö
för du mänskolängtantans tysta talan
i förtviflans gråa snö.

III.

Syn i molnen.

EMOT GRYNINGEN MITT ÖGA SÅG
sjön, där änglarna i molnen bada,
liksom hägrar, flockade till tåg,
ljusgestalter, evigt sommarglada.
Ned till randen stego en för en,
vingar blitrade som ädelsten,
sjön med högre renhetsglans de fyllde,
azurn deras fjäderskrud förgyllde.
När de tvådde sig i sjöns kristall,
föll melodiskt daggen öfver världen,
och ett stänk af dessa droppars fall
fann jag kvar som gråt på hufvudgär-
den.

Gamla äro de alla, svartklädda små tunna gummor, ansiktena nötta, fårör som sitta fast efter bekymmer, ehuru leende pratsamhet nu glider kring laget, ökad, då de finna att ingen är finare än en själf, förundran öfver stunden som bjuds — en födelsedagsfest med husets små fattiga vänner och medhjälpare från förr till hedrade gäster. De känna sig plötsligt åter tillhörande detta hus, där de flesta af dem utfört något värf fordom, och de omfatta med det största intresse och beundran dess vackra unga svärdotter, som icke fanns på deras tid.

Mamma Viveka rör vid draperierna till matsalen, den medelålders korrekta husjungfrun glider ljudlöst öfver golvet. Serveradt! De små gummorna veta, att det är nybonadt parkettgolf i matsalen, och de äro beredda att stiga försiktigt dit ut en efter den andra. — Sätt er inte ner på hala golvet i häpenheten, små gummor! Skraffa inte, Helena! Låt någon ann' skraffa först. Det är det också någon som gör. I ett ögonblick ha de glömt parkettgolfets faror, och som en barnflock utsläppt till en färdigklädd julgran, fylla de sju plötsligt rummet med utrop och skraff.

Fru Viveka, fru Viveka, är det dukadt bord i din matsal för ulfvar och jättefolk! Detta vackra bord med blåa drufvor och kristall och silfver — hvem ser det? Hvem ser något annat än detta. Vid hvarje kuvert, vid hvar och ett af de åtta gästernas kuvert hvilat en väldig rökt skinka. Åtta skinkor, de kolossalaste och största kransa bordet.

Helenas snabba uppfattning har saken ögonblickligen klar: — Dyrtdid och hårdt år i världen. — Mamma Vivekas själfvalda födelsedagsmiddag! — Hon ser en skinka vid sitt eget kuvert som vid de andras. — Hon är ung och rik med vida hushållspengar, men man ger också till henne! Så är ingen tanke på allmog för till synes. Liksom violknippan vid hvarje kuvert — desslikes en skinka. Till husets dotter som till de andra. — Ah, lilla rara mamma Viveka! —

I samma ögonblick Helena inser, att hon är med här för att blanda bort korten, skall hon omedelbart göra sitt bästa att vara till nytta. Hon är den allra första, som störtar fram och tackar:

— Ah, mamma! Så gräsligt härligt att få! Såna väldiga ena! Har mamma slaktat alla Nordgårds svin för att ge oss till minne af sin födelsedag?

I samma stund är mamma Viveka omringad. Hon står där ett strålande leende midt ibland leenden, det är fullt af ålderdomliga kalla händer omkring hennes juvelprydda hand.

Hur den middagen surrade fram sedan. — Är det inte stor middag, så kan ni stå i dörren och höra på sorlet. Fyra rätter mat och födelsedagskrokan. I dyrtidens år är det konungens taffel, och hvem tog tacksammare gäster till bords.

Helena roar sig. Hon sitter bredvid gamla guvernanten Rosa, och Stens barnår och Stens pojkestreck glida fram emellan dem.

Till sist håller äldsta fröken Klerck ett litet tal, så godt hon kan. Fru Viveka är icke en af denna nuvarande tiden, säger hon, denna hvassa skarpa tid, där hvar och en blott skrapar om sig och kring sig och knuffar undan den som icke haft förmågan att skrapa till sig själf, nej, fru Viveka hon är en från den goda gamla tiden, från mors och mormors tid, de som slog herrgårdarnes och rikedomens dörrar upp — stig in, stig in och tag plats vid vårt bord — och glömde ingen af sin ungdoms vänner. Den tiden, dit hörde fru Viveka. Men hon stod nu ensam i det karga och snäfvva nittonhundratalet, dess vackrare stod hon väl, och hvem kan tacka nog som får bli hennes gäst.

Sedan in till kaffet i salongen. De gamla slätsrukna ansiktena ha fått färg af värmen och vinet, de äro halft uppspelta, förnygrade, de ha lagt sina hvardagsbekymmer undan, där är ofta skraff inne i sorlet. Vårdinnan hinner tala mångt och mycket med hvar och

en, och muntra minnen från fordom eller små listiga hjälplaner mot framtiden har hon att ge.

Men förstulet ger Helena en order i telefon ute i tamburen. — Skall det verkligen vara sju, frågar det förundradt till svar. — Ja, sju, svarar hon bestämdt och lägger ned luren. Ah, inget knussel i dag, man skall väl inte ge mamma Viveka efter!

De små gummorna redo till afsked och inpälsning sent omsider. Då stå i en ställig rad ute i tamburen sju stadsbud. Nytt skraff och stor hänförelse när i hvars och ens armar den väl inslagna skinkan öfverantvaras. Stadsbud brukar vara allvarliga män, men dessa ha det rätt ansträngande. Det dröjer väl en halftimme om, innan de alla komma åstad till slut. — Viveka, säger den lilla fru Borg, när hon går sist ut genom dörren, vi kommer tillbaka i drömmen i natt och kysser dina händer.

Men innan Helena springer fatt dem nere i porten har hon hunnit ännu ett blixtsamtal vid telefonen. — Kusin Mary, ringer hon, du som bor här vid Strömgatan, spring till ditt fönster. Mamma har haft födelsedagsmiddag, och nu går vi hem. Titta på oss!

Fru Mary flög till fönstret, då såg hon en syn. Framåt gatan trafvade de sju stadsbuden med de sju skinkorna. Efter traskade de sju små gummorna med de glada ansiktena. Muntra och morska gå de i flock på Strömgatan. — Ty de äro sju — och Helena. Humorn öfver det hela tillhör dem själfva. Skulle en främling se hvad de föra med, och skulle de mötas af ett skraff eller ett smil, där de vandra fram, skola de ha råd att ge det igen, utan misslythet. De äro allför glada. — Ty framför dem bäras af starka män sju goda lansar mot dyrtid och svält.

Rike man, goda fru, gå och gör sammale-des!

Pröfva **Tuppens Zephyr**
och Ni köper ingen annan.

Kungl. Hofjuvelerare
K. ANDERSON

Bordsilfver
Praktkatalog gratis och franco.
Stockholm och Göteborg.

Pojkvår. ❁ Skiss för Idun af HUGO ÖBERG.

Hugo Öberg.

VINTERKVALLS-mörkret rufvar sedan några timmar öfver förstadsområdet med dess spårväggsgata, där på hvar sin sida två cigarbutiker söka öfvertrumfa hvarandra i julsmyckningsprakt med elektriskt sken på barrikader af tidningar i färgrika omslag.

Skolynglingen Klas Leopold Giese kommer långochgänglig drifvande ur mörkret och stannar vid fönstret till den cigarbutik, som på samma gång är pressbyrå och har en del i bokväg att välja bland. Klas Leopold är öfver 14 år och ingen vanlig grabb. Vild

och oregerlig som liten har han nu börjat stadga sig och är till och med redan en smula Hamletartad. Sätter inte alls en ära i att vara klippt in på bara svålen, utan låter gärna sin blonda hårragg växa i nacken, så den får hakar ner öfver rockkragen. Skriver i smyg vers och artar sig till ett original. Kallar inte sin far för "farsan", när han talar om honom, utan säger till kamraternas förvåning pappa om kamrer Giese med glasögonen och de stora gråsprängda mustaschern. På tre dagar lärde han sig simma och efter tre veckor hoppade han från kandidaten, när pappa händelsevis öfverraskade honom hos gamla Köhlers. Då hade han redan imponerat på en ung tränare, som fippat honom till förstklassigt löparfrö, och ledigt inhämtat konsten att utdela njurslötar och underkäksmocker. Terminologien i fotbollsvetenskapen behärskade han i hemlighet från barnbensid som allt annat, men ville nu inte längre höra talas om detta slags "flugor", utan slog med iskall likgillighet ifrån sig pappas sarkasmer i ämnet. Frimärken och kufiska mynt voro honom en idioti, allt hans unga intresse samlade sig om böckernas värld. Och — en värld till. Dit hvarje riktig gosse skall söka sig, om han är riktig.

Där står nu Klas Leopold eller Klasse, som kamraterna till hans fnysande harm kalla honom, och stirrar in i den enligt hans åsikt finare cigarbutikens stora ruta.

Inte hade han och inte mamma heller kommit ihåg att både han och pappa hette Leopold i dag! Sorgligt namn för resten, alla människor kallade pappa för Pälle, som var fänigt. Nå, så när de hade ätit middag ringe någon kamrat till pappa på och gratulerar. Mamma altererad och pappa road, som inte hade en aning om sin namnsdag. Jungfrun ledig för kvällen, mamma ut för att köpa upp lite extra till supén och han själf begåfvad med en krona. Och nu skulle han ha en bok eller helst flera. Något af Kipling eller Dumas eller Dickens. Ljöljig karl, pappas skraddare, som var ute med en ny kostym åt pappa och fick en grogg och kalla-

de Dickens för Dicken. Hahaha, Dicken, hahaha! Kostymen var för resten omöjlig, så karlen fick göra om den. Men pappa hade varit nog dum att betala kostymen med det samma, och en ändrad kostym blir naturligtvis bara värre. Bortkastade pengar, pappa hade gått i misshumör en hel vecka för den där historien.

Undrar hvad Irma och Docky tar sig för i kväll? Går de med Stig och Ossian, så blir han — förbannad, som pappa säger, när han är arg. För resten bryr han sig inte ett dugg om hvad jäntorna gör.

— God afton, fröken! säger Klas Leopold med kylig artighet till den Carmensvarta pressbyråfröken, som pappa brukar kurtisera, när han köper Aftonblad och Strengbergs blå. — Har fröken "Lysande förhoppningar"?

— Nej, här ute i ödsligheten får man minsann inga lysande förhoppningar! småler fröken inte utan koketteri, ty pojken har något visst öfver sig.

— Äsch, jag menar utaf Dickens! hånar Klas. — Det är en roman. I två delar à 25 öre styck. Nordiska förlaget.

— Nej, den har vi inte inne just nu! stelnar fröken till.

— Kan tro det! rycker Klas på axlarna. — Sorgligt, sorgligt! Då får jag gå tvärs öfver, då!

— Ska det inte vara några cigarrer åt pappa i kväll?

— Jo vars, ge mig 3 stycken Grönstedts blå — nej, jag menar, det är pappas fel, Strengbergs blå, naturligtvis! Man heter Leopold i dag, ser fröken.

Och Klas grinar som en solvarg. Han skall ge pappa en present, Dickens "Lysande förhoppningar" får han i alla fall för 50 öre, och han disponerar ju öfver en hel krona.

Han kommer ut på spårväggsgatan igen. Rätt ledsamt att lefva. Irma och Docky?

Går öfver spåret till cigarboden snedt emot. Passerar samhällets största slakteri-butik. Därifrån kommer just ut en ung dräng i hvit jacka och blått förkläde. De känna hvarann lite på afstånd.

Slaktarn är i stridslynne.

— Hörru du, är'e din mamma, som gal, så de hörs öfver hela stan? säger han lömskt.

Nu är förhållandet att Klas Leopolds mamma är sängerska. Han sätter inget vidare värde på Dyvekes Sange, men att hon har vacker röst och sjunger ovanligt stiltigt, det vet han och pang — där har den unge drängen sig en smocka, så han "dyker" i den folktomma, halfmörka gatan. Nog.

Men slaktarn upp. Nog, har jag sagt, menar Klas Leopold och står lugn utan vidare försvarspose. Då ger slaktarn honom ett tjyfnyp, så han är nära att dyka själf. Men ofvanpå det får slaktarn dyka två gånger till, och sen dryper han af.

Det här skulle Irma och Docky ha sett. I alla fall.

Klas Leopold har blifvit het och glömmet för ögonblicket bort "Lysande förhoppningar". Går vägarna framåt och spejar, tar ett slag inåt skogen kring näckrosdammen, mera Hamletartad än på länge. Om Irma nu såge honom stå där som en poet och stirra i den svarta vattenspegeln? Vore bara inte den jädrans tyskan och matematiken tills i morgon! Mörker rundt omkring...

Kassakontrollant Leopold Giese eller kamrer Pälle, som han mera förtroligt kallas af de kvinnliga veteranerna vid Filharmoniska sällskapets repetitioner, sitter under tiden ensam hemma i våningen. Har plockat fram "ett glas p", som han kallar den gula nationaldrycken, röker och klinkar litet på pianot i matsalen. Gamla studentkvartetter. Öfver skogen, öfver sjön du din slöja sänker — Bort i rymden skyar tåga (Mörkrets dystra-slö-ja) och Varum bist du so ferne. Slutligen förirrade han sig in på den högre musiken och sjunger Fausts soli i Schumanns Faust.

Då hörs en ringning på tamburklockan.

Kamrer Giese är vid briljant humör. Det roar honom att ingen kommit ihåg hans namnsdag, och tynsaden i hemmet påminner honom om ensliga, men stämmningsfulla ungdomskvällar på rummet.

Det kan inte vara hustrun och inte sonen, de ha nycklar och gå alltid köksvägen. Han reser sig utan brådska från pianostolen och går ut och öppnar i tamburen.

Två flickor så där i konfirmationsåldern, en blond och en mörk, söta båda två. Hvad vilja de? Hvilka äro de?

De niga och småle, men framföra inget ärende. De äro förtjusande med sina hängande hår och de korta kjolarna. De le som om de behärskade situationen, här gäller att inte se dum ut. Förresten heter man Leopold i dag och är i godt humör, ensam och ungdom!

— Mycket välkomna, mina unga damer, stig in!

Och flickorna stiga verkligen in utan vidare, utan förklaring eller krus.

Stiga in i salen, där elektriska kronan strålar öfver punschbrickan på matsalsbordet.

Don Juans ande sänker sig öfver den 50-åriga kamrern, studentsångaren och grånade sällskapsbrodern.

— Ett litet glas p, mina damer? småler han.

— Nej, tack! svara de båda på en gång.

Kamrer Pälle rycker på axlarna, men frågar om deras ärende gör han inte. Han sätter sig vid pianot igen och spelar, sjunger. Sen ser han på de unga åhörarinorna och dricker dem till. De småle alltjämt, själfmedvetna, god ton. Men om sitt ärende säga de intet.

— Ja, ni får ursäkta, ler Pälle, min hustru och — min son och — jungfrun är ute, hvad ska jag hitta på att roa er med?

De två bara le, då tar Pälle dem med in i salongen och visar dem fotografier af flydda tidens teatermänniskor, berättar historier, blir varm, lycklig och strålade. Detta är ju ett äfventyr! Hvarifrån komma flickorna och hvad är meningen? Men för gammal kavaljer är han för att låta lura sig till att fråga! De äro där på hans namnsdag, nog af! Vivant die Reben und hübsche Mädchen!

Pälle är nästan kär i den mörka flickan, när plötsligt på en gång där ute i salen tre dörrar braka upp.

I den första står hans hustru, i den andra hans son och i den tredje jungfrun, som haft ledigt.

Pälle känner sig öfverrumplad på något sätt. Klas Leopold tittar så märkvärdigt, där han ser fadern under kronan i salongen med två vackra flickor kikande från hvar sin sida i ett album, som ligger uppslaget i förevisarens händer. Men det är ingenting emot hvad mamma tittar.

Pellerins Grädd- och Växt-Margarin
ersätta det finaste mejerismör.

Polens nationalskald Adam Mickiewicz.

Några erinringar af MARIKA STJERNSTEDT.

(Forts. o. slut.)

MEN HAN KOM TILL DE LANDS-
flyktiga polackerna i en tid, då deras nöd
var utomordentlig. Resningen 1830 hade
formligen dränkts i blod. Sedan mer än
femtio år tillbaka (eller tiden för Polens
första styckande 1772) hade olyckornas
mått för det polska folket ständigt för-
nyats och rågats. I religionen hade det
sin enda ankargrund. Af människorna
väntade det intet mer. En Messias var just
hvad det begärde. En förkunnelse, som på
nytt och ändligen sannfärdigt sade det,
att nu närmade sig Guds rike, då vargen och
lammet skulle försonas, måste falla likt den
ljufvaste manna i dess marterade och för-
mörkade sinnen. Hur otillräcklig Towianski
som ren begåfning än må ha varit — som en
föregångare till Tolstoy framstår han dock
tvifvelsutan — bildade han emellertid en
skola, hvilken efter honom kallats towia-
nismen. Han höjdes till skyarna af några,
afskyddes och bekämpades af andra, men
helt visst är, att han utöfvade inflytande, icke
blott på menige själar, utan på åtskilliga af
nationens bästa andar, bland dem Mickie-
wicz — ett inflytande, som skulle taga sig
uttryck bl. a. just i de ofvannämnda föreläs-
ningarna vid Collège de France.

Den märkvärdige polacken — eller litau-
ern — häfdade, att Polens nuvarande lidan-
den voro det tilldömda för dess synders
skull. Först måste det då se till att rentvå
sig själf från alla onda tankar och uppsåt,
lämnande sitt öde i Guds händer. Sina fiender
måste det förlåta, och när det ändligen
höjt sig därefter att önska dessa all den med-
gång, som i Guds rådslag öfverhufvud kunde
vara dem tillstadd, skulle den Högste
upphäffa straffdomen och skänka den nuva-
rande martyren bland nationer uppgiften att
bli Lagens upprätthållare bland all världens
kristna folk.

Med ett ord, det var polackernas uppgift
att bereda Guds rike på jorden och att möta
den kommande nye Messias, deras Frälsare
och världsfrälsningens förnyare. Många
trodde till en tid att Towianski vore den
väntade.

Men om också Towianski visade sig un-
derlägsen det mått han utstakat, och om
också hans direkta profetior visade sig icke
gå i uppfyllelse, lefde kärnan i hans tankar
kvar ännu länge efter det han själf försvun-
nit i relativ obemärkthet.* Man gjorde Mic-
kiewicz uppmärksam på Towianskis miss-
lyckande som siare:

"Den som uppfann krutet," svarade skal-
den, "inbillade sig att han skulle kunna
spränga världen i luften. Han gjorde det ej;
men krutet har likväl stannat i bruk. Så är
det ock med våra sanningar, hvilka väl må
vara ringare än vi trodde, men icke dess
mindre lefva kvar."

Med "våra sanningar" menade Mickiewicz
dem Towianski förkunnat, och till hvilka han
själf hängifvet slutit sig. Med andra ord, "han
trodde på idéerna mer än på människorna",
skrifver Sarrazin.

I en af sina föreläsningar säger Mickiewicz
(1842):

"Den högst utvecklade själen har gifvetvis
till uppgift att leda människorna, som befinna
sig på en lägre ståndpunkt. Detta är mess-

* Towianski afled i Zürich 1878. Han var född
1799.

anismens främsta dogm... Jag tror, och
allt kommer mig att tro, att de kristna folken
allimer komma att vandra mot Evangeliets
fullbordan, och att dessa privilegierade sjä-
lar, som äro i stånd att i sig upptaga de
gudomliga ingifvelserna, en gång skola bli
kallade att fylla uppgifter, hvilka kanske ej
i dag lämpa sig för samhällets nuvarande
tillstånd." — Och vid ett annat tillfälle
(1843):

"Mot allt förtryck, liksom mot allt annat
ondt, ha vi blott ett botemedel: det är att i
andanom upplyfta våra hjärtan så högt som
möjligt, ända till exaltation, till vanvett, och
att i denna ansats gripa i den, som vi be-
hövva."

Det polska folket, väl beredt för dylika
förkunnelser, dels genom sina tunga lidan-
den, men också genom sitt lynnes särskilda
patos och böjelse för det utomordentliga, det
samlade sig nu med förnyad ödmjukhet och
hängifven tro kring messias tanken och kring
viljan att nå de högsta andliga höjder. "Hvarje
människa," skref Mickiewicz, "är skapad till
en stor människa. Den som icke syftar till
detta mål, arbetar icke på sin själs fräls-
ning." Sublimiteten blef sålunda allas egen-
dom, en möjlighet öppen för enhver, ett re-
nande bad, som stod alla till buds. Den
"stora människan", sådan Mickiewicz ser
hennes, har ingenting gemensamt med den
högmodiga och exklusiva "öfvermänniska",
som en gång skulle komma att tecknas af
en Nietzsche. — "Vill du se under, fulla af
lifssanning," skrifver den store polske dikta-
ren, "äg blott ett hjärta och se till hjärtana.
Gif dina krafter i proportion till dina syften
och ej dina syften i proportion till dina kraf-
ter."

Hvad var allt detta, frågar Wladislaw Mic-
kiewicz, en son till skalden, om icke en
"appell till geniet"?

Det är just denna appell till människans
högsta uttryck, mest lidelsefullt slösade an-
spänning, som Polens stora romantiska dikt-
ning utslungar, dess olyckliga folk till en
hjälp. Och af folket själf begärde den, att
dettas moraliska lutring skulle höja dess
hjärtan ända upp till den höge ledarens, den
väldige förarens nivå.

Excelsior! Se där i sanning ordet.

En polsk skriftställare af senare datum,
Zdziechowski, sammanfattar hela ofvan an-
tydda idékomplex i följande rader, som ut-
gjorde svar på en enquête i en fransk tid-
skrift (1903 eller 04) angående Förbindelserna
mellan konsten och religionerna:

"Ända hitintills står den polska romanti-
men (Mickiewicz, Slowacki, Krasinski) ensam
om att, mot katolicismens bakgrund, ha för-
mått gestalta det kristna idealet om den från
materiens ok befriade själen, hvilken lyft af
kärlekens eld öfver jordemänniskans stånd-
punkt och förenad med Gud, i fullföljandet
af den gudomliga viljan söker sin egen lycka
jämte mänsklighetens. Detta är den
kristna prometheismen. I vår tid, i
vår epok af ideell renässans, olyckligtvis
baserad icke på kulten af människan enig
med Gudomen, utan på jag-kulten, borde
denna den polska diktningens kristna prome-
theism särskildt uppskattas af de högre intelli-
genserna, samt resas i motsättning till Nietz-
sches brutala, bismarckska individualism."

Det är nödvändigt att stanna för ofvan an-
tydda synpunkter, om man vill hoppas kunna
få en någorlunda fullständig och afrundad
uppfattning af den tid, de tidsströmningar
och de särskilda nationella förutsättningar,
ur hvilka gemensamt Polens litterära stor-
hetsera alltså framträdde. I den storhetseran
har Mickiewicz en den ärofullaste del, men
likväl blott en del. Han bör ej ses som en

Där står Pälle. Men han finner sig, upp-
spelt som han är.

— Ja, mina unga damer, jag är tyvärr gift!
utropar han, något för högt i nervositeten. —
Och där har nu min hustru kommit hem och
min son — han heter också Leopold liksom
jag, vi har namnsdag i dag, det är därför
jag är så öfvergifven! Jaha, får jag före-
ställa Leopold junior, mina damer!

Men Klas står kall och mörk.

— Jag känner jäntorna! afvärjer han bru-
falt. Ty de båda unga damerna äro Irma och
Docky och han vet, att fast de springer
efter honom, äro de honom dock otrogna
med andra pojkar. Förresten är Docky bara
där med mjölkkräkningen, hennes pappa har
en gård i närheten och levererar mjölken till
samhället. Därför kan hon också klappa
omkring till häst och snobba gatan upp och
ned för att äckla folk och försöka imponera.
Men nu har han "Werthers lidanden" i fickan,
som han kom öfver genom en slump i pap-
perhandeln. Och hvad begriper jäntor litte-
ratur...

— Vill inte Docky spela en bit för oss?
säger mamma, som om inte fem minuters
konstig och krystad konversation passerat.

— Dom har inte tid att stanna längre! för-
söker Klas skymfa. Men de två bara småle,
och Docky, som tappat mjölkkräkningen i golf-
vet och fått upplefva att Klases pappa, för-
vånad, tagit upp lappen och sirligt återläm-
nat den, Docky sätter sig vid pianot och
dokumenterar sig som ännu styfvare pianist
än ryttarinna.

Klas har försvunnit, men hans pappa står
där och svärmar. Ty det har gått upp för
honom, att det är Docky som sonen älskar.
Själfföredrar han den mörka Irma, så att nå-
gon rivalitet behöfver inte komma i fråga...

Kamrer Pälle spritter till, hans fru har
plötsligt frågat:

— Ska vi sjunga duetten ur Figaros bröl-
lop, Pälle?

Kamrern tar förvirrad åt sina glasögon-
skalmar, så ser han sig omkring.

Borta i dörren till salongen står Klasse
och grinar, förtjust på Dockys vägnar öfver
hennes succès vid pianot.

De båda flickorna le som från början. Då
sjunger Pälle duetten med sin fru.

Och så tacka Docky och Irma och niga
adjö. Namnsdagsfesten är slut.

Men när kamrern blir ensam med sin fru
och kastar af sig rocken med en Streng-
bergs blå i mungipan, så ser han ännu so-
nens unga tonårsansikte genom sina välbe-
hagligt slutna ögonlock.

Han säger, något pustande:

— Klas är i alla fall som pojkar ska vara!

— Han är sin fars son! svarar hon litet
maliciöst. — Du blir ju aldrig annat än en
pojke, jag såg väl hur du kurtiserade flickan
Irma!

Pälle ler, nästan vemodigt. Så tar han af
sig västen och funderar. Säger slulligen
högt, med ögonlocken slutna än en gång och
cigarren i nypan:

— Vi ha förargat oss åt hans finnar, som
sitter som ett hagelskott i pannan på honom.
Just nu tycker jag, att de är lika vårens allra
första blommor, de violetta hästhofsknop-
parna, när de en vacker dag spricker fram
i den förnygrade leran, som vårsolen håller
på att torka upp! Pojkvären!

isolerad företeelse, icke som en ropandes röst i öknen; men väl, liksom ofvan citerades, som en ekosjäl, ett språkrör för tusen klingande stämmor, hvilka inom honom, genom snillets makt, skulle sammansmälta till en enda.

Att uppräknas och redogöra för Mickiewicz' samtliga verk skulle här föra mig alldeles för långt. Några af dem äro redan nämnda. En polsk skriftställare, W.-M. Kozlowski, ger följande snabba orientering:

"Från första dag Mickiewicz framträdde och allt eftersom hans verk forskred, kan man i hans poetiska aktivitet spåra trenne motivkretsar: hans lidelse för Maryla; hans kärlek till fosterlandet, uttryckt i Konrad Wallenrod, som skrefs i förtryckets och fångenskapens land; denna kärlek når sin höjdpunkt i det sönderslitande poemet Till den polska modern, i Redutten vid Ordon, tredje delen af Förfäderna, de juvenaliska invektiven mot Ryssland. Slutligen söker han sin ingivelse i den outsinliga inspirationskällan, den fredliga och ljufva hängifvenheten till fädernejorden, för honom detta Litauen, hvars son han är, och af hvilket han i sin exil frammanade en oförgänglig bild med diktverket Pan Tadeusz."

Detta epos, om hvilket Georg Brandes säger, att det är det enda lyckade, som hela 1800-talet kunnat frambringa: Pan Tadeusz eller Den sista utmätningen i Litwa, en adelshistoria från åren 1811 och 1812 i tolf sånger, är det mest kända och populäraste af alla Mickiewicz' verk.

Det är födt ur hemlängtan och buret af minnen. Dikt är befrielse, säger Goethe — och med diktandet af detta sitt hemlands epos förflyttade sig den landsflyktige skalden åter till de trakter, hvars luft och saf, hvars färg och linjespel, hvars folk, seder och bruk, lynnen och pittoreska drag för honom voro oförgämligt kära. "I sin själs spegel återser författaren Litauen med dess majestätiska skogar, dess enkla hyddor, dess patriarkaliska vanor och dess befolkning, som ofta har sitt hufvud för sig, men alltid godt hjärta, som är meddelsam, gästfri och polsk ut i fingerspetsarna." (Wladislaw Mickiewicz.)

För handlingen i Pan Tadeusz är onödigt att här redogöra, då verket finns i svensk översättning. Det är en serie tablåer, idyll och fest, bravur och slagsmål, landliga uppåg och storslagna slottsinteriorer; en serie af typer passera och fängsla läsarens sympati. Där finnas humor och grandezza, en vaken kritik, roliga replikskiften och utomordentliga naturskildringar. Verket skrefs 1834 och är det sista stora arbetet af Mickiewicz' hand. Det har något af karaktären i en svanesång; diktaren synes däri ha tagit farväl af sin längtans hem och ha velat teckna dess drag till evärdelig åminnelse.

Jag och på festen var. Mig vin och mjöd vardt gifvet, och hvad jag sett och hört, i denna bok står skrifvet.

Med dessa ord slutar Pan Tadeusz efter skildringen af en bröllopsfest med den klassiska vordna episod, där den gamle juden Jankiel genom sitt underbara cymbalspel i alla åhörarnas sinnen återframtröllade ärorika och smärtsamma minnen ur Polens historia.

Ett brottslycke därur må här återgifvas:

----- mästarn på nytt med ens förändradt takten och musiknummer bytt. Sen sina strängar åter med blicken han mätt, hans klubbor föllo ned på så mästerligt säft och strängarna så kraftigt i dallring han bringat liksom om trumpeter af mässing hade klingat, och välkända marschen steg upp mot himlarunder med jublande ryt: "Annu Polen ej gått under!" "Dabrowskis marsch till Polen!" förtjusta de skreko; "Dabrowskimarschen!" ljöd det som hundrafaldt eko.

Själff Jankiel så fjättrades i musikens band att klubborna han släppt och sträckte upp sin hand.

Hans räfskinnsmössa sjönk på ena skuldran ned, och skägget högtidligt i långa vågor gled. En sällsam purpurfärg på hans kinder sig målar, och ungdomlig glöd i hans tjusta ögon strålar. Sin blick till Dabrowski den gamle juden vänder och brister ut, med gråten dold i sina händer: "Af dig, o, general! skall vårt Litwa befrias. Vi väntat dig länge, som judarna Messias. Din ankomst länge sedan för folket förkunnats, och som ett underverk du af himlen oss unnats. Lef! Led oss! du är vår!"

Af snyftning kväfdes orden, ty juden som polack sig fäst vid fosterjorden. Af tacksamhet Dabrowski åt spelmannen räckte sin hand, som med kyssar Jankiel barhufvad fäckte.

Efter Pan Tadeusz tystnade, som sagdt, Mickiewicz' poetiska lyra. Han ägnar sig hädanefter åt direkt verksamhet bland sina till Frankrike eller Schweiz flyktade landsmän, åt sina föreläsningar och åt politiskt skriftställarskap. Han var fattig och såg mer än en gång bekymmersamma tider. Han hade gift sig och fått barn att sörja för. Hans existens var i det hela fullständigt lik hvarje landsförvist emigrants, men hans inflytande var utomordentligt och hans namn var känt öfverallt, dit polska intressen eller öfver hufvud intresse för tidens problem trängt.

När februarirevolutionen (1848) utbröt var han i Rom, dit han begifvit sig för att organisera en polsk legion, och där han mottagits med stormande ovationer. Men när reaktionen återinträder i Europa, strängare än någonsin, måste han ännu en gång upplefva att nödgas slå af på förhoppningar och illusioner. År 1852 blir han, genom dekret från republikens president, sedermera kejsar Napoleon III, fräntagen sin befattning vid Collège de France. Endast tack vare prins Jérôme Bonapartes protektion erhåller han i stället en bibliotekariesyssla vid Arsenalen i Paris. Hans ryktbara universitetskolleger, Michelet och Quinet drabbades för öfrigt af samma förbud att undervisa som han själf.

Två societetsbröllop.

Men ingenting nedslår hans tro och hans mod. År 1855 utbryter Krimkriget, och därmed komma vi till slutkapitlet i den store polackens lefnadshistoria. En massa polacker hade genast skyndat till Turkiet för att jämte de allierades härar få kämpa mot Ryssland: ett ryskt nederlag representerade för dem en möjlighet till befrielse. Mickiewicz sällade sig till dem. Det blef en färd, från hvilken han ej skulle återvända.

Hans sista veckor utgöra en sagolik afslutning på en existens, ägnad åt sång och maning i fosterlandets tjänst. Polens nationalskald färdas från fältläger till fältläger, öfverallt mött af hänförelse och kärlek. Den turkiska staten hade aldrig erkänt Polens styckande; krigiskt mod och dödsförakt voro tradition hos turken såväl som hos polacken, och de två fienderna från forna, sekel-långa strider räckte hvarandra nu handen som bröder. Mickiewicz, hvilken så ofta besjungit krigarens fantastiska bragder, fick nu, efter ett lif i landsflykt och armod, skåda åtminstone de lysande, de pittoreska sidorna ur krigarens spel. Lägerens lif blef för honom till scenerier fulla af skönhet. Två polska regementen öfvade sig vid Burgas under Sadyk-Paschas befäl. Sadyk, skildrar Sarrazin, lefde där omgifven af sina öfverstar, af sina officerare och kosacker, sina bufflar, vindhundar och dromedarer. Ryttarne manövrerade i sina stora hvita mantlar, öfver hvilka fladdrade deras röda standar. Man pröfvade turkiska, arabiska, cirkassiska hästar; det var en fåflan om hvar som skulle prestera den djärfvaste ridten. Patriarkaliska sedvänjor härskade. Alla officerare samlades vid samma bord. De gamla krigarsångerna och kärlekssångerna lifvade upp måltiden; och om helgdagarna dansade man med klingande sporrar, sedan man ute på steppen, där truppena formerade fyrkant, åhört mässan, hvarje man med hufvudet böjdt öfver sin sabel, medan hägrarnas flykt susade genom luften bort öfver slätternas oändliga tystnad.

För skalden blef det en lyckans sista värmade solstråle, en hoppets sista, åter förnyade glimt, innan skuggornas värld definitivt öppnar sig och han går bort till de stora hemligheternas land...

Mickiewicz dog ej på slagfältet. Han blef offer för den i Konstantinopel rasande koleran, som inom några få timmar ryckte bort honom, mot aftonen den 26 november 1855. En månad senare fördes hans stoff under stora hedersbetygelser, buret af polska soldater, ombord på ett fartyg till Frakrike, hans andra fosterland. Först 1890 skulle det bli hans landsmän förunnat att sänka det i polsk — om ock ofri — jord.

Nu hvilar han sedan 1890 i Krakau, vid sidan af hjältarna Sobieski, Poniatowski, Kosziuszko. På Krakaus förnämsta öppna plats har man rest hans staty, som bär denna enda enkla inskription:

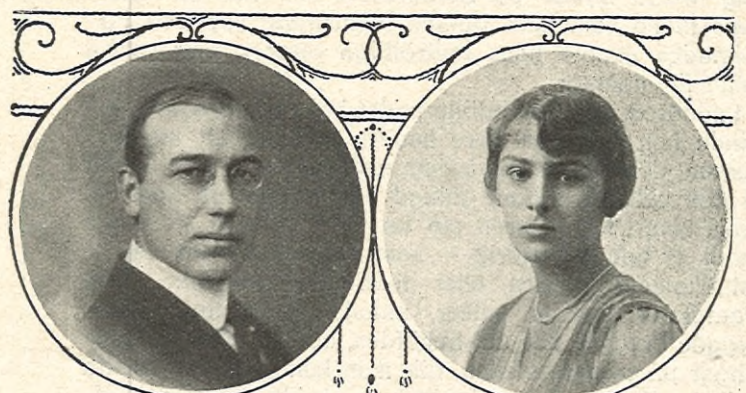
Till Mickiewicz, nationen.

"I sin dikning," skrifver Gabriel Sarrazin i en meditation öfver denna inskrift, hvilken vi här kunna bruka som afslutningsord, "hade Adam Mickiewicz slungat in allt hvad Polen är, ideellt och reellt; på samma sätt gaf han sig själf, lif och själ, och smälte sig in i det hela. Så uppstod en af dessa underbara fusioner, af hvilka historien med långa mellanrum visar några få exempel, och som äga karaktären af det öfvernaturliga. Hvad inskriften på denna statysockel hyllade, det var visserligen en människas och ett folks oförgänglighet, men också samtidigt den så sällsynta hymnen mellan individuell gen och nationellt själfmedvetande."

Af Mickiewicz finnes på svenska i öfvers. af Alfred Jensen: Pan Tadeusz (Albert Bonniers förlag). I serien Polska Skaldar, vol. I. Konrad Wallenrod. Farys. "Improvisationen" (ur Dziady — Dödsfesten). I samma översättares antologi Ur slavernas diktvärld: Ballader och romanser. I Nordisk Tidskrift 1897 samt i Finsk Tidskrift 1897, 1898, dikter af och artiklar om Mickiewicz.

Civilingenjör Stellan Carlberg och fru Maria Elisabeth Carlberg, född Sjöbring.

Direktör Richard Hain och fru Ebba Hain, född Sahlin.

Från det gamla Dalsland. * En ski

FOR HVARJE GANG MAN BLIR BEKANT MED EN ny del af Sverige, öfverraskas man af oväntade skönheter. Då jag förra sommaren kom från Norrlands stora natur med de vidsträckta utsiktarna, var det som att komma till ett annat land att tränga in i Dalslands oändliga skogar. I många år hade jag hört Baldersnäs omtalas som något af det mest natursköna man kunde se, och nu fick jag ett lyckligt tillfälle att tillbringa ett par månader nära denna egendom i ett litet förtjusande skogshus vid den stora Laxsjön.

Allt var så mycket skönare och rikare än jag hade föreställt mig det.

Jag hade hört att Baldersnäs skulle ligga nära Dalslands kanal, och jag hade föreställt mig ett ganska trångt pass, tätt omringadt af skog. Men i verkligheten är det så, att Baldersnäs ligger ganska långt från kanalen, öfverskådande en del af Laxsjön, som på alla sidor är omringad af ganska betydande bergshöjder.

Man märker på hela rytmen i landskapet, att man inte är så långt från Norge, ty allting här går i den stora stilen. Sjön slingrar sig i många bukter, och man befinner sig som i helt olika landskap på de skilda stränderna. Ibland går skogen helt ner till sjöstranden. På andra ställen stupa de nakna klipporna rakt ner i vattnet, och så koumer man åter till flat sandstrand eller till långa, gröna sluttningar, som föra vidare upp emot bergshöjderna. Hvad som mest frapperar i Dalsland landskap, är skogarnas sällsynta skönhet. Man skulle tro att jorden hade blifvit gödd med omsorg för att få hvarje träd att utveckla sig till det mest fullkomliga. Aldrig har jag sett björkar af en sådan höjd och med så omfångsrika stammar, och därtill kommer att träden äro grupperade så måleriskt på den böljande terrängen, att man ofta undrar, om inte en konstnärlig hand har planterat dem just där de stå, för att göra den bästa verkan i landskapet.

Emellertid är trakten så vidsträckt, att till och med den rikaste godsägare och den största naturalskare inte skulle ha kunnat hinna med att ordna alla dessa skogars enskildheter efter skönhetens fordringar. Naturen har nog till en god del hjälpt sig själf.

Och dock har just här lefvat en man, som på ett faderligt sätt tog sig an allt som lefde och växte, och som gjorde sitt gods i Dalsland till ett paradys.

Hans namn var Carl Fredrik Wærn och han var son till Mattis Wærn, den första af denna släkt som kom från Norge och slog sig ned i Dalsland. Carl Fredrik Wærn bodde på Baldersnäs, och det var under hans lifslid som hela trakten blomstrade upp och förskönades genom hans outtröttliga omsorg och varma sinne för naturen.

I nödåren, som just inföllo under hans mandomstid, använde han dagligen flere hundra män till att arbeta i parken, dels för att gifva dem underhåll och dels för att få den väldiga parken anlagd och ordnad på kort tid. Hans sinne för naturen må ha varit sällsynt stort och sundt, ty han har aldrig — som samtidens smak var — åstadkommit bizarra eller teatraliska detaljer. Han planterade härliga alléer, anlade stigar längs sjön, byggde bryggor där det behöfdes, och lät göra uthuggningar på sådana ställen, där man kunde få vidsträckta utsikter. Då han var en stor älskare af sällsynta träd, skaf-

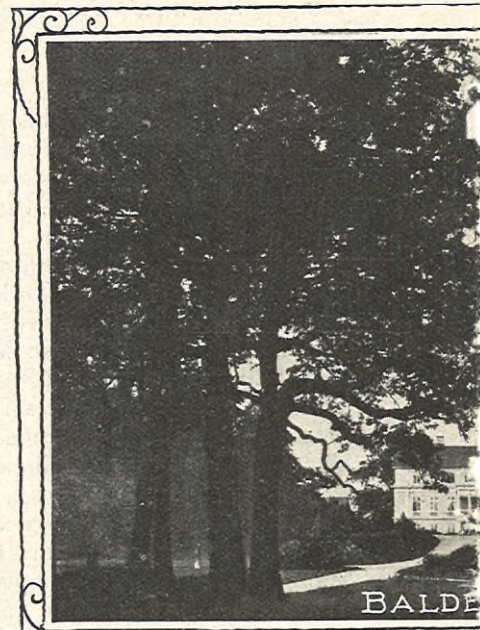
fade han många sådana till parken omkring gården, och planterade dem på de lämpligaste platser, där de ännu i dag resa sig i all sin glans. Dessutom anlade han orangerier med persikor och drufhus, och smyckade parken med en stor rikedom af de härligaste blommor.

Men det var icke blott till parken hans försköningslust sträckte sig. Han fann att stora träd togo sig bra ut på ängarne eller midt på åkerfält, och ännu vittna många sådana ståtliga trädgrupper om hans gärning.

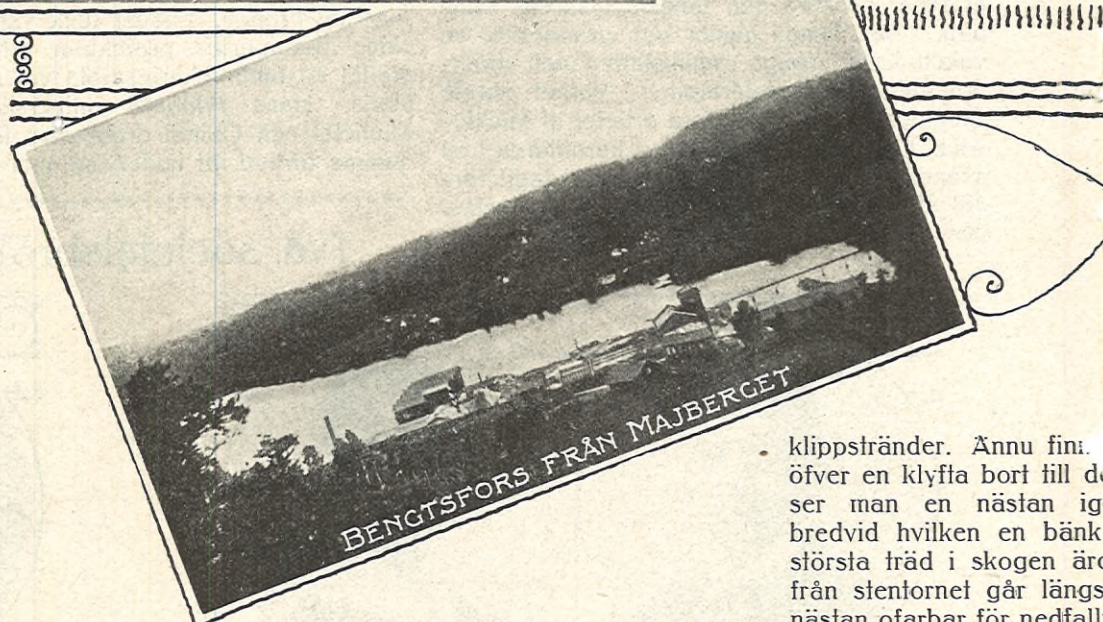
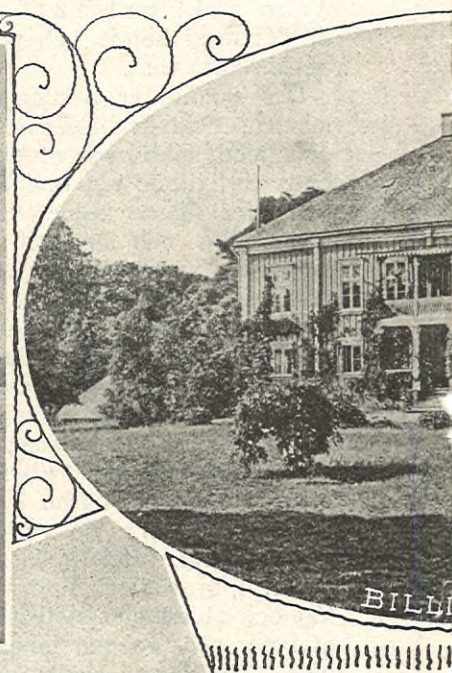
Dessutom var han ifrig att förskaffa bönderna fruktträd. Nästan vid hvarje bondstuga finns äppel- och päronträd, som Carl Fredrik Wærn har låtit sätta, och många af de gamla slugorna han uppfört ha dessutom en viss arkitektonisk värdighet med små pelare vid ingångsdörren.

I sjön är vattnet på sina ställen rätt lågt inemot stranden, och där finner man mindre och större holmar, som Wærn har låtit mura upp af rullstenar och sedan plantera med träd. På en af dessa holmar finns intill trettiosex arter olika träd.

Mellan Baldersnäs och Björkudden — stället där jag bodde — kommer man till en udde, som går ut i sjön, där Wærn har låtit bygga ett stentorn, en liten egendomlig byggnad, som liknar en eremitboning. Vägen dit ut går öfver en igengrodd grön skogsstig,

genom en underbar skog, bestående af höga furor, hängbjörkar, ek- och granträd. Terrängen är böljande, öfverströdd med stora klippblock och af en sällsynt, högtidlig skönhet. Man kommer att tänka på Böcklins landskap, när man vandrar genom denna stilla lund. Från stentornet har man en vid utsikt öfver den stora sjön med dess skogsklädda

klippstränder. Ännu finns öfver en klyfta bort till desser man en nästan igubredvid hvilken en bänkstörsta träd i skogen ärcfrån stentornet går längsnästan ofarbar för nedfallI så få generationer ka inteltgjordt! —

Ödring för Idun af Helena Nyblom.

patron Uggle, och han gjorde det i mycket ödmjuka ordalag. Han anhöll om "att en af de nådiga kusinerna ville hedra honom med sin hand". Brukspatron Uggle hade nämligen ett par döttrar, och det tycktes ha varit Mattis Wærn lika kärt hvilken af dem som ville bli hans maka, blott han kom in i familjen. Den ena af döttrarna hade inte alls lust att bli fru Wærn, och föräldrarna bestämde därför att deras andra dotter Maja skulle antaga hans äktenskapsanbud.

Nu var saken emellertid den att fröken Maja hade hjärtat fullt af en annan kärlek. Hennes historia, som är både romantisk och rörande, har blifvit upptecknad af flera, men det skadar inte, att ännu en gång omtala den.

En sommarafton hade Maja med sin syster gjort en tur i båt rundt omkring ön där Billingsholm är beläget. På den tiden var det inte passande att unga damer ensamma öfverskredo hemmets område. Efter slutadt dagsarbete kunde de väl få förelaga en promenad i parken, men längre sträckte sig icke deras frihet. Att ro ut på vattnet kunde ju däremot inte vara förknippadt med någon fara för deras hjärter, och därför fingo de nu en stund njuta af kvällens friskhet medan de sakta gled i båten på den stilla sjön.

Men, som man vet, har kärleken många vägar, och kan den inte komma till lands, då väljer den sjöleden.

De unga damerna hade inte rott länge förr än de varseblefvo en båt, som roddes af värden på gästgivaregården i Fjell. I botten af båten låg ett besynnerligt bylte. Det visade sig vara en sjuk man, som hade kommit till gästgivaregården för att få logis, men då värden märkte hur illa det stod till med honom hade han nu tagit honom i en båt för att föra honom till brukspatron Uggle, som var känd i trakten som en kunnig man att behandla sjukdomsfall. Den sjuke blef vänligt emottagen på Billingsholm, och fick sitt sjukrum en trappa upp. De unga fröknarna hade sitt arbetsrum på nedre botten, rakt under sjukrummet. Nu hände det att medan de sulfto vid sybågen eller i väfstolen, förkortade de tiden med att sjunga, och Maja Uggle i synnerhet hade en vacker och sympatisk röst. Den trängde upp genom taket till sjuklingen, som lyssnade så länge, att den smälte hans hjärta.

Då han kunde gå ner för trappan som konvalescent var han redan kär i den unga sängerskan, och nu blef det hans största glädje och tröst, när hon föredrog sina visor för honom. Det dröjde inte heller länge innan hon fann sin största lycka i att sjunga för honom, och då han var frisk och de kunde vandra ut i naturen, gingo de hand i hand som två lyckliga älskande. Emellertid märkte ju föräldrarna snart hur det stod till, och herr Uggle förfrågade sig i Stockholm, hvem den unge mannen egentligen var, som kallade sig Qvist och hade varit stadd på färd till England, då han hamnade på Billingsholm. Upplysningarne blefvo inte synnerligt tillfredsställande. Det visade sig att Qvist tillhörde familjen Svinhufvud, och att han på grund af mindre klara

penningaffärer hade fått lof att rymma, och nu tänkte att försöka sin lycka i främmande land. Under sådana betingelser ville brukspatron Uggle inte veta af någon förbindelse mellan sin dotter och den unge äfventyraren.

Maja såg honom med kärlekens ögon. Han var vacker, begåfvad och intagande. Men hennes far önskade att grunda sin dotters lycka på solidare egenskaper, och Qvist fick obarmhärtigt respass.

Innan han reste, rodde fröken Maja en dag öfver till en liten holme, där hon tappat en af sina handskar.

Mellan träden fann hon sin vän sittande i gräset, där han gråtande kysste den borttappade handsken. Kort därefter togo de afsked af hvarandra, — ett afsked för lifvet.

Till att börja med skrefvo de unga till hvarandra, fastän brefven blott voro få, och togo lång tid att komma fram, men småningom upphörde också brevväxlingen, då Majas mor fann en del af Qvists bref instuckna i en låda bland Majas linnekläden, och sedan förbjöds det henne strängt att skriva.

Vid denna tid kom Wærns frieri, och brukspatron Uggle med fru beslöt att antaga det för Majas räkning. Hon fick lof att skriva ett afskedsbref till sin älskade vän, hvilket han fick vid en stor hoffest i London, och som gjorde honom hopplöst förtviflad.

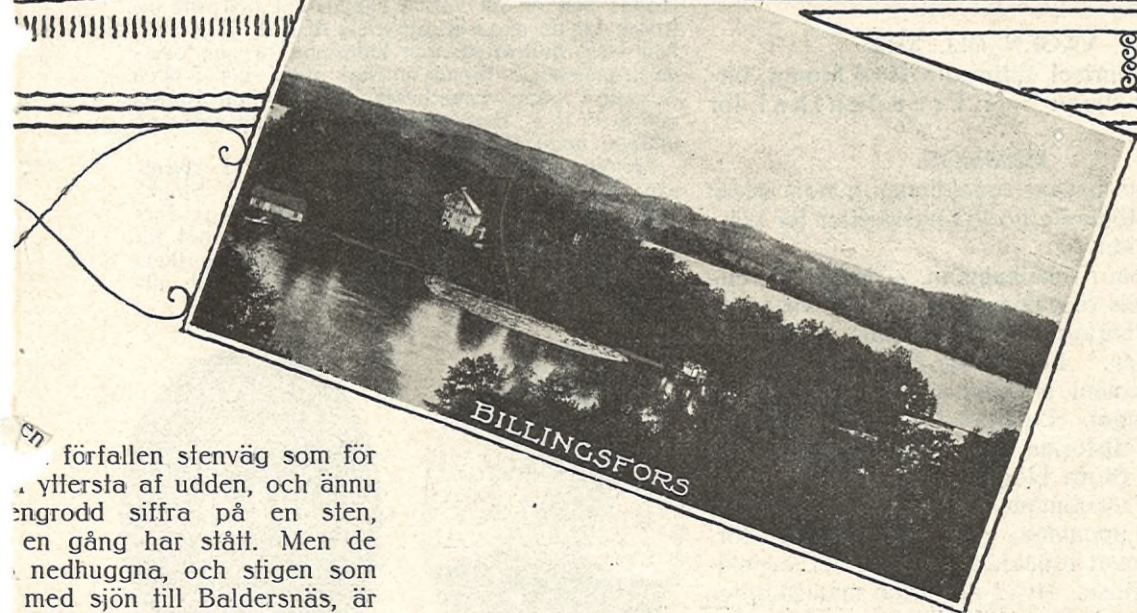
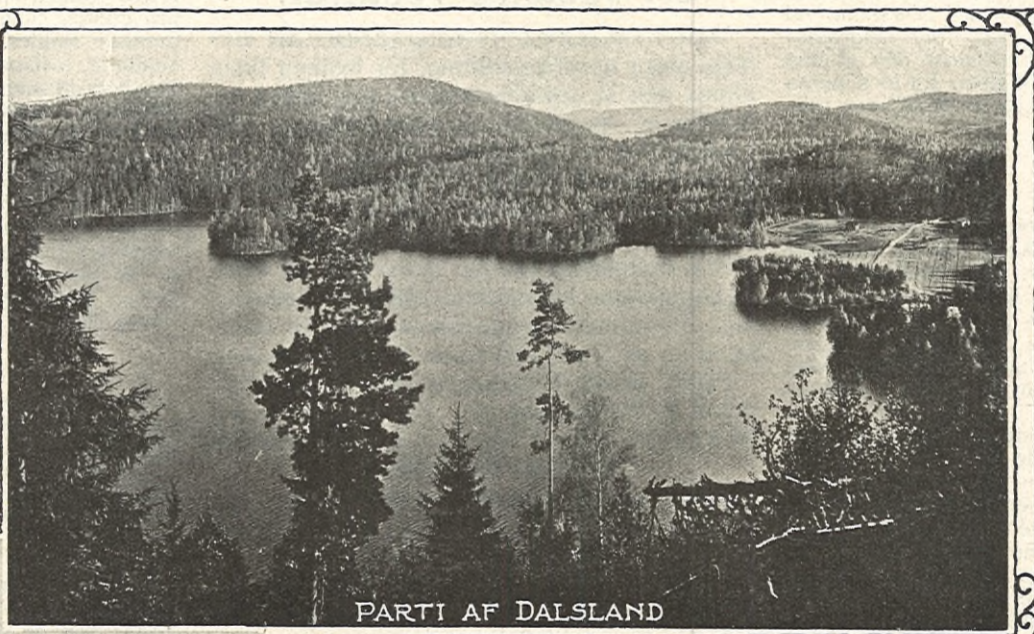
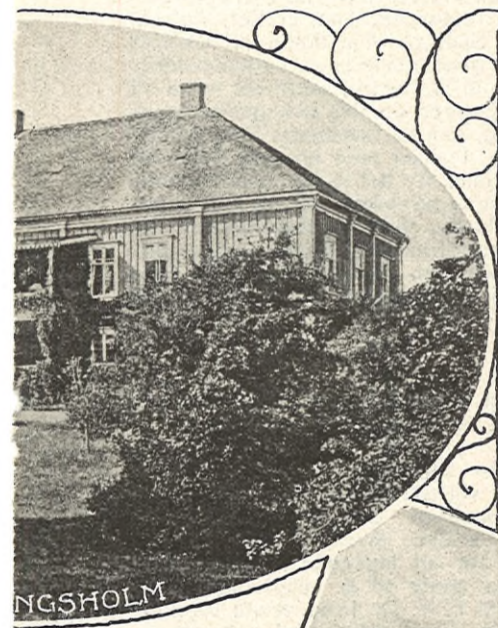
Kort efter blef Maja Uggle fru Wærn och flyttade in som värdinna på Baldersnäs. Det var en präktig och god man hon fick, som i allt var fullkomligt att lifa på.

(Forts.)

Carl Fredrik Wærn var yngsta sonen till Mattis Wærn och Maja Uggle. Hennes far, brukspatronen Lennart Magnus Uggle, bodde på den stora, vackra herrgården Billingsholm, som är belägen på en ö i Laxsjön, en half timmas rodd från Baldersnäs.

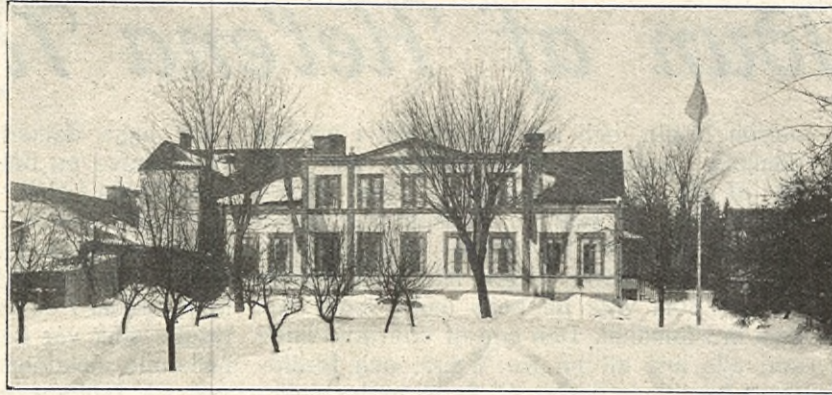
Mattis Wærn var redan en medelålders man, då han framställde sitt frieri för bruks-

en förfallen stenväg som för yppersta af udden, och ännu engrodd siffra på en sten, en gång har stått. Men de nedhuggna, och stigen som med sjön till Baldersnäs, är på trädstammar, ris och stenar. En ett människoverk vara till-

Uppsala hemskola.

"EN SKOLA FÖR HEMTJANST," så karaktäriserade rektor Manfred Björkquist i sitt invigningstal Uppsala hemskola, som i dagarna öppnats i nyinredda lokaler Odengatan 16. Den nya skolan utbildar tjänarinnor men har vid sidan af sin rent praktiska uppgift ställt det ideella målet att genom sin anda skapa en ökad solidaritet mellan hemmen och tjänarinnorna. Den vill i

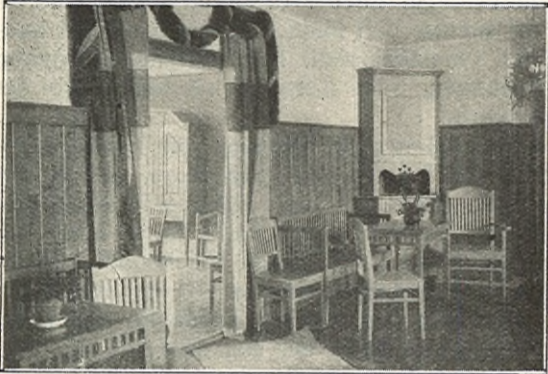

Uppsala Hemskola, exteriör. — Hallen med lektionsrum. — Matsalen. — Gästrum. Foto G. Angel.

Ett socialt experiment.

detta fall närmast företräda tjänarinnornas intressen, men äfven ha blicken öppen för hemmens berättigade kraf.

I styrelsen sitta bland andra grosshandlare J. E. Frykberg, som är dess ordförande, och ärkebiskopinnan Anna Söderblom. Ombyggnaden af byggnaden för dess nuvarande ändamål har utförts af stadsarkitekten Th. Kjellgren, som här utfört ett förtjänstfullt arbete.

Kvinnoporträtt till

Prostinnan Lotten Beskow, född Dahl, afled för några dagar sedan i sitt hem i Djursholm vid 82 års ålder. Änka sedan 1901 efter kontraktsprosten J. F. B. Beskow efterlämnar den aflidna sex barn, tre söner och tre döttrar. En af sönerna är den kände skolmannen och skriftställaren rektor Natanael Beskow.

Fru Sofie Helén, änka efter kyrkoherden P. A. Helén i Källby och Skeby, var en af Skara stifts mera kända prästfruar. Hon afled vid 71 års ålder efter några veckors sjukdom under besök hos en syster i Östra Eneby prästgård. Hon sörjes dessutom af två bröder, den ene förre disponenten vid Grängesbergsbolaget, Erik Salvén, den andre kyrkoherde Arvid Salvén i Högsjö, Ångermanland.

Hvad som särskildt utmärkte fru Sofie Helén var hennes enande och samlade förmåga. Född i en prästgård år 1845 — fadern var kyrkoherde, blef hon i äktenskap förenad med dåvarande komministern i Bredared P. A. Helén. Då hon var bosatt i Källby bildade hon bl. a. en kvinnlig arbetsförening, hvaraf inkomsten skulle bilda en fond afsedd för kyrkans prydnad, hvilket äfven kom till utförande kanske mera omfattande än hon tänkt sig.

Det låg en prägel af gammaldags gedigenhet öfver hennes hem i Källby prästgård, där alla kände sig hemma. När värdinnan satte sig till orgeln eller flygeln, skapade hon verkliga högtidsstunder för sina åhörare, ty hon älskade musiken, särskildt förstod hon mästertligt återgifva de gamla folksmelodierna som gifva uttryck åt gångna släktens fröjder och sorger.

Den 27 februari afled hastigt i sitt vackra hem i Göteborg fru Gudiva Leffler, född Lindberg. Den aflidna tillhörde genom sina båda äktenskap,

Lotten Beskow.

Sofie Helén.

Iduns novellpristäffling.

Ett lysande resultat.

VÅR I OKTOBER FÖREGÅENDE ÄR UTLYSTA stora novellpristäffling, för hvilken tiden utgick den 31 sislidne januari, har tillfört redaktionen ej mindre än ethundratjugo täfflingskrifter — ett eklatant bevis på det intresse hvarmed täfflingen omfattats. Men har det kvantitativa resultatet ufallit gynnsamt, så är det ännu mera glädjande att täfflingens ideala behållning tillfullo motsvarar de stora förhoppningar redaktionen ställt på densamma. Prisdömarnes granskningsvärf är nämligen nu slutfördt och visar följande resultat:

Första priset, Fyrahundra (400) kronor, tilldelas författarinnan fru **Fanny Alving** (Maja X., Ulrik Umland), för novellen **DE TRE STUGORNA.**

Andra priset, Trehundra (300) kronor, tilldelas signaturen **Arild Björk** för novellen **SOMMARFLYTTNINGSDAGEN.**

Tredje priset, Tvåhundra (200) kronor, tilldelas författaren **Ernst Lundquist** för novellen

VAGEN TILL ÅRA

och **Fjärde priset, Ethundra (100) kronor,** tilldelas signaturen **Tor Freudenthal** för novellen

MAMMON.

Dessutom önskar redaktionen genom inköp förvärfa följande tio täfflingskrifter för publicering i Idun:

Sagan om nyckelknippan. — Nu är det endast blodets röst som talar. — På vilse vägar. — Charlotte. — Den gamla släkten. — Kolarbruden. En historia från ett nödår. — Ett moment ur äktenskapets komedi. — Porlinsägget. En barnlig historia om döden. — Historien om Stor-Klöfvets sista björn. — Stora biografen.

De ofvannämnda novellernas respektive författare uppmanas vänligen att träda i förbindelse med redaktionen i och för eventuell uppgörelse. Hvad de öfriga manuskripten beträffar, returneras de till sina adressater, om porto insändes.

Stockholm den 12 mars 1917.

RED. AF IDUN.

dagskrönikan. :-

första gången med professor Gustaf Hjort och andra gången med rektor Abraham Leffler, vidt utgrenade släkter. Självt var hon dotter till Charles Lindberg, hvilken genom sina stora byggnadsföretag, hela fasaden åt lärntorget, knutit sitt namn till Göteborg. Hennes bror var den bekante mecenaten Felix Lindberg, som till Göteborgs förskönande donerat millioner. I likhet med brodern hade fru Leffler en öppen blick för det sköna. Vackra landskap fäste hon gärna på duken och sitt hem prydde hon med smakfulla, stilenliga handarbeten. Alderdomen for varligt fram med henne. Ingen anade att den ställiga frun passerat de första åttio åren. Hon sörjes närmast af sin son, ingenjör Georg Hjort. A. L.

50 år fyller den 17 mars fröken Sigrid Netzel, sedan flera år en af de ledande krafterna inom K. F. U. K.

Fröken Netzels verksamhet på det sociala området är så vidtomfattande och byggt på en så varm människo- och fosterlandskärlek, att det skulle kräfva mycket mera än några korta rader för att ingående behandla den. Sigrid Netzel gaf under 10 år villigt och oaflyndt sitt arbete åt F. V. O. Från denna förening leddes hon af sin varma religiositet och sitt intresse för de unga att ägna sig åt K. F. U. K., där hon varit outtröttlig som ledarinna af ungdomsverksamheten. Bland mycket annat har fröken N. satt i gång samarbetet mellan Röda Korset och K. F. U. K. hvarigenom hon särskildt söker nå bildade unga flickor.

Fröken Netzel är vice ordförande i styrelsen för K. F. U. K:s centralförening i Stockholm och ordförande i samma förenings förbundsstyrelse. Äfven är hon styrelseledamot för Sabbatsbergs och Rosenlunds ålderdomshem samt Guldbryllloshemmet och Hvita Bandets alkoholisthem.

Gudiva Leffler.

Sigrid Netzel.

En vårutställning på Birgittaskolan.

En kerub i ljusblå linnekolt

TUNNA, LÄTTA TYGER, BRODERIER I HVITT och fina pastellfärger, hvita klänningar i en mångfald variationer, med ett ord allt hvad vi drömma om att skaffa oss till sommaren, finnes för närvarande utställt i Birgittaskolan, Beridarebansgatan 17, där fröken Elisabeth M. Glantzberg sedan ett par år har en mycket uppskattad, modern sy- och väfskola och ateljé för allt hvad som hör till en elegant dams utstyr.

Utställningen omfattar äfven väfnader, som fröken Tora Qviller utfört, men vi vilja här särskildt

Elisabeth M. Glantzberg.

kasta en blick på barnkläderna, hvilka till största delen utgått från fröken Gertrud Grönlunds hand. De modeller som synas på våra bilder, och som pryda en liten ljuslockig kerub, ha till trots för att kerubens egen stora tjuskraft nog skall locka mången att glömma kläderna, många värdefulla egenskaper, som förtjäna att uppmärksammas. En ljusblå linnekolt med hvita knappar förefaller mycket enkel, men har just sin styrka i sin enkelhet och sitt förträffliga snitt. Den lilla rosafärgade kappan i kläde med rent grått råsidenfoder och broderier i grått silke lämpar sig utmärkt för en liten dams bästa

och i promenadkappa af rosafärgadt kläde.

kappa, när hon skall vara riktigt fin. För småttinnarnas lekstunder i sanden eller i barnkammaren finnas mycket trefliga koltar i hvitt kantade kringärmarna med slår i afstickande färg. En lekkolt har en lustig ficka midt fram i svart och hvit crenone med allehanda djur i mönstret och en uppbyggande smaragdgrön kant introducerad kring urringningen för att göra det hela barnligt småtrefligt och lustigt. Många goda idéer äro nedlagda i dessa barnkläder, som säkert komma att slå an på både mödrar och barn.

Från scenen och estraden.

HJALMAR BERGMANS MARIONETTSPEL: EN skugga och Dödens Arlekin gifvo ett något odecideradt intryck vid framförandet på Dramatiska teatern. Styckenas grundidé sammanfaller med den, som bär Bo Bergmans dikt Marionetterna, ty också här äro figurerna lekbollar för viljor och krafter utom och öfver dem själfva.

Stoffet är formadt med en diktares gestaltskapande fantasi, därom kan icke vara tu tal, och hvad särskildt En skugga beträffar, har författaren lyckats att lika originellt som skickligt skapa en dramatisk interiör af stark stämningsverkan, på samma gång det symboliska elementet icke blifvit gåtfullt och affekteradt utan ställdt på fast realistisk grund.

Dödens Arlekin har ett lyckadt anslag med den aldrig synlige men ständigt medspelande döende konsulen, från hvars starka personlighet det utstrålar en vilja, som kufvar de andra.

Vidare kan stycket berömma sig af goda enskildheter i fråga om människoiakttagelse och karaktäriseringskonst, men som komposition är det utan verklig dramatisk drifkraft, där det icke aldeles fastnar och blir stående. Exempelvis det uttänjda sammanträdet af kommunalramparne på konsulns privata kontor — en f. ö. ur verklighetsynpunkt totalt omöjlig scen, ty i hela Svea rike skulle det väl aldrig hända att man tillät sig etablera ett dylikt uppträde med skrik och dispyter vägg i vägg med en döende, och till på köpet en döende af konsul Bomans pondus. Orimligheten i den scenen blir ytterligare framhäfd af den sjukes närmaste, som gång efter annan visa sig i dörren och tysta ned fridstörarne. Utförandet med fruarna Raphael och Hedberg, fröken Schildknecht samt herrar Olof och Gustaf Molander, Bror Olsson, Personne och Ivar Nilsson i de bärande rollerna hade sina vanskligheter på grund af uppgifternas delvis alltför skissartade hållning. Men det hela gick lyckligt och herr Personnes förträffliga komik som den salvelsefulla, åt detta livets goda starkt hemfallne prosten förskaffade publiken åtskilliga muntra ögonblick.

Konserterföreningens Sibelius-konsert bjöd på en ej här förut framförd symfoni, n:r 4 a-moll, angående hvilken de mycket sakkunniga

påstå att den skulle vara komponistens formellt främsta verk. Dess stora svårfattlighet gör den i alla händelser onjubar för publiken, som naturnödvändigt kräver någonting för känsla och öra begripligt i stället för "den själens ytterliga koncentration", som förvider tonfigurerna till hieroglyfer.

Vid påföljande konsert inledde Föreningen sin bebådade Brahms-cykel, börjande med symfoni n:r 1. Den är heller ingen lätt nöt att knäppa, men dess strålande andante-sats med sin smäl-

tande violinsång och slutsatsens af livets must brusande rytmer kunna vi alla fatta. I mästarens enda violinkonsert tolkades principalstämman af en gästande konstnär Carl Flesch, hvars spel flöt beundransvärdt rikt från en violin med ej stor, men mjuk och förnäm ton.

Från Kungl. Teaterns fjärde symfonikonsert är att anteckna ett nytt svenskt arbete, en piano-konsert af Adolf Wiklund, af en välklangande, om och just ej så personlig karaktär samt en stor och tung symfoni, n:r 5, af Anton Bruckner. Endast åsynen af det omfångsrika partiuret ingjuter respekt och respekten bibehåller sig, medan den ofantliga tonväfnaden rullas ut, våd för våd, och till sist blir som sagans kokande gryta, hvilken kokade öfver och hotade att dränka hela staden.

En ny näktergal — åtminstone ny för konsertestraden — uppenbarade sig för ej länge sedan i Göteborgs konserthus och gjorde de musikälskande göteborgarna smått yra i hufvudet af förtjusning. Den unga sängerskans namn är fröken Eva Ericsson, välkänd för stockholmarna sedan de säsonger hon tillhörde Oscarsteaterns operettensemble och då tilldrog sig uppmärksamhet genom sitt friska dramatiska temperament, ty rösten var då ännu ganska outvecklad och föredraget i sitt vardande. Så blef det tyst omkring hennes namn. Hon lämnade operetten och ägnade sig odeladt åt sångstudier, hvarvid hon hade lyckan att få utbildta sig för en så framstående instruktis som fru Mathilda Jungstedt. Det var ganska naturligt att fröken E. valde sin födelsestad Göteborg som plats för sitt första framträdande i den högre sångens tjänst. Göteborgarnas lokalpatriotiska sinne förnekade sig ej heller, ty utsåldt hus och ett ur varma hjärtan sprunget bifall mötte henne, hvilket hon också enligt lokalpressens recensioner, väl förtjänade, ty hennes röstresurser och föredragskonst hade nu nått en betydande utveckling. Det torde ej dröja länge förrän fröken E. låter höra sig i någon af hufvudstadens konsertsalar, och därefter står hennes håg till operan — naturligt nog med hennes utpräglade sångdramatiska begåfning. Kanske blir hon en dag en ny stjärna i operahuset vid Gustaf Adolfs borg. Låt oss hoppas det!

ARIEL.

Eva Ericsson.

Litteratur.

Bland träskmänniskor.

DEN ETNOGRAFISKA FORSKNINGEN STÅR I stor tacksamhetsskuld till greve Eric von Rosen för de bidrag han gifvit till afslöjandet af det inre Afrikas ännu i mångt och mycket obekanta värld. Som entusiastisk vetenskapsman och resenär lockades han för några år sedan att undersöka, hur det förhöll sig med de mystiska träskmänniskorna, batwafolket, hvilket skulle lefva i papyrussträskan strax söder om den stora Bangweolosjön och som ditills undandragit sig den hvite mannens studium. Med Kapstaden som utgångspunkt och Alexandria som slutmål företog han den kraftpröfvande färden, åtföljd af dåvarande docenten, numera professor Robert Fries, hvilken sistnämnde skulle utforska de obekanta nejdernas flora. Hur gifvande det vetenskapliga resultatet af expeditionen blef fick allmänheten ett första intryck af genom den intressanta etnografiska utställning, som färdledaren i februari 1913 anordnade i Konstakademien och från hvilken Idun då meddelade några detaljbilder. Nu föreligger sedan ett par månader resans vetenskapliga summa i en ståtlig volym: *Träskfolket. Svenska Rhodesia-Kongo-expeditionens etnografiska forskningsresultat af Eric von Rosen* (Albert Bonniers förlag). — Det må först som sist betonas att författaren är en utmärkt skildrare och en ej mindre utmärkt fotograf. Han försummar aldrig den vetenskapliga exaktheten, men hans stilistiska formbegäfnung räddar hans framställning från att bli torr och schematisk.

Alltifrån det präktiga anslaget i inledningen, där expeditionens karavan af 120 svarta bärare lämnar järnvägslinjen för att vandra den tusentals kilometer långa vägen genom trakter, fyllda af det obekantas mystik, och till färdens slut står läsaren i oafbruten kontakt med de händelser och iakttagelser, som upprullas. Han erfar något af författarens egen spänning, då denne berättar om sitt första möte med en batwa ute i träskets labyrint, ett sannskyldigt trollrike, där praktfulla, i nästan alla upptänkliga färger skiftande näckrosor gunga bland papyrusruggarna... Allt var graffyst... intet mänskligt lif fanns att se bland de primitiva stråhyddorna, som gungade på vattnet och voro små som åt ett dvärgfolk... Så plötsligt rör sig något svart i fonden af en mystiskt blänkande kanal... en mörkfärgad yngling kommer tveksamt paddlande i en kanot mot den hvite mannen, hvilken lockar med knippen af lysande glaspärlor... Eller en annan skildring om den egendomliga dansfesten på gungflyet i månens silfverljus, berättelsen om nervspännande flodhästjakter, om batwas primitiva men sinnrika arbetsredskap, deras religiösa ceremonier, präglade af naturreligionens mystiska patos, deras skönhetssinne framträdande i klädedräktens och husgerådets utsmyckning o. s. v. Aldrig sviker det etnografiska forskarnitet författaren, ej heller den friska, lefvande uppfattningen af hvad han erfar. Till skildringen sluter sig en undersökning angående träskfolkets härstamning, deras släktskap med andra kringboende stammar samt en jämförelse med det i längst förfluten tid befintliga svenska träskfolk, som bott i trakten af Alvastra och hvaraf lämningar för ej så länge sedan bragts i dagen. — Det charmanta verket är som nyss nämndes rikt illustrerat efter ypperliga fo-

tografier af författaren och framträder i en gedigen typografisk utstyrelse, som är en heder för officinen, från hvilken det utgäff.

E. H-N.

Våra födoämnens härkomst.

GUNNAR ANDERSSON, VÅRT DAGLIGA BRÖD. Näringsväxterna i världproduktionen. Med 32 illustrationer. Hugo Gebers förlag. Titeln på detta arbete antyder ju, att det behandlar ett synnerligen aktuellt ämne, och för en hvar, som förut känner professor Gunnar Anderssons författarskap, torde det vara öfverflödigt att framhålla, att han, såsom man kunde frestas att säga, serverar det "dagliga brödet" i en sådan form, att det blir på samma gång lättsmält och närande. Ty han är ju, bl. a. från sin 1915 utkomna bok om Australien, känd för att kunna gifva en sakrik och koncentrerad framställning, rik på intresseväckande synpunkter, på

nerna går mer än hälften till England, dernäst komma Tyskland och Frankrike som konsumenter af bananer, under det de öfriga europeiska länderna blott förbruka helt obetydliga kvantiteter. Särskildt i England har förbrukningen af bananer vuxit synnerligen snabbt, 1884 uppgick den blott till omkring 10,000 fruktställningar, 1911 var den uppe i bortåt 6 miljoner, förutom hvad som åter exporterades till andra länder. Likväl spelar bananen i England ännu icke på långt när den roll i folknäringen, som den gör i Förenta staterna, där 1913 bortåt 47 miljoner fruktställningar eller omkr. 6½ miljard bananer konsumerades.

Hvarför har nu bananen hos oss förblifvit en lyxartikel, som endast spelar rollen af "snask"? Jo, svarar förf., först och främst därför att vår tulltaxa skär "frukter" så där tämligen öfver en kam, och därför att tullen utgår med 100 kronor pr ton, vidare därför att bananimporten hos oss ej är rationellt organiserad. Dessa svårigheter borde dock lätt kunna undanröjas, så att bananen äfven hos oss kunde komma att intaga det rum i folknäringen, som den på grund af sitt stora näringsvärde förtjänar. Vid årets riksdag föreligger ju också en motion (kanske inspirerad af professor Anderssons bok?), och om den orimliga och obehöfliga tullen borttages, så finnes inget hinder för att efter kriget, då en regelbunden import åter kan ordnas, genom kontrakt med en af de stora bananfirmorna i Amerika en omfattande tillförsel af bananer till billigt pris kan komma till stånd.

I det fall, som det här varit tal om, skall nog ingen söka bestrida det berättigade i förf:s åsikter, i andra fall lär däremot hans rena frihandelsståndpunkt helt säkert möta kraftiga gensägelser. Utan att taga position i denna fråga i sin helhet torde det dock böra framhållas, att utan tvifvel stora besparingar i fråga om vårt folks föda, liksom en större omväxling i densamma, skulle kunna åstadkommas genom lättnader för importen från trakter som har större förutsättningar för bildande af produktion än vårt nordliga land. Men å andra sidan har ju världskriget lärt oss, att vi ej kunna inrätta oss på att vara beroende på importen för att tillgodose våra behof, utan att vi måste inom landet producera tillräckligt för att ej ställas inför hungersnöd, om tillförseln för en tid afbrytes. Då ju afsikten med denna anmälan blott är att draga uppmärksamheten hos tidningens läsekrets till "Vårt dagliga bröd", så skall referatet af bokens öfriga delar inskränkas till några antydningar samt till kapitelöfverskrifter, hvilka äro: 1. Hvarför växterna samla näring, och hvarför vi äta den. 2. Hvad växterna äta. 3.

Huru kulturväxterna uppstå. 4. Världens stora kornbodar. 5. Tropikernas betydelse för världens livsmedelsproduktion. 6. Växtfett som folknäring. 7. Den svenska folknäringen och världproduktionen. Af de tre hufvudbeståndsdelarna i vår föda, kolhydrater, fett och ägghviteämnen, taga vi ju redan nu de förstnämnda så godt som uteslutande ur växtriket. Förf. framhåller emellertid, att äfven de båda senare ställa sig vida billigare, då de förbrukas i den form, hvari de innehållas i vissa produkter ur växtriket, än då vi skola taga dem ur animaliska födoämnen. Billigare fett få vi i form af oljor ur oljepalmens, kokospalmens, olivens, bomullens, m. fl. växters frukter och frön, ägghvita framför allt i frön af ärtväxter, såsom ärtor, bönor, m. fl. Men alla dessa växtämnen produceras vida billigare i de varma klimatet med deras större intensitet i växternas livsverksamhet än i länder med kortare och mindre varm sommar. Författaren har därför utan tvifvel rätt i att det vore ekonomiskt fördelaktigt, om vi i större omfattning än nu äger rum ersätta våra hittills vanliga födoämnen med sådana från tropiska länder, t. ex. tapioka, ris, majs, oljor och växtfett, sojabönor, etc. Vidare framhåller han önskvärdheten af etablerandet af svenska företag i de tropiska exportländerna, men han förbiser heller icke nödvändigheten af inhemsk produktion, och arbetet afslutas med några antydningar, om hur han tänker sig att en framtida, mera rationell ledning af våra ekonomiska politik skulle kunna komma till stånd.

H. G. SIMMONS.

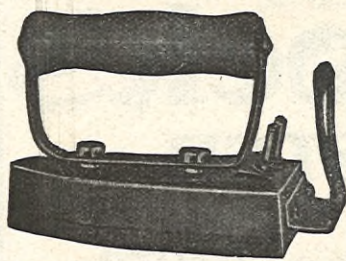

Vid stranden. Efter en oljemålning af Ernst Norlind. Från konstnärens nu pågående utställning i Konstföreningens lokal. O. Ellqvist foto.

samma gång som den är affattad i ett lättläst språk. Arbetets värde såsom introduktion till ett af den ekonomiska geografisens allra viktigaste områden ökas ytterligare af det väl valda illustrationsmaterialet och icke minst af de synnerligen upplysande grafiska framställningarna i form af kartor och diagram.

Liksom i skildringen af Australien, detta lands betydelse för oss i fråga om handelsutbyte, för författaren varit en ledande synpunkt, så har han här i sin framställning af produktionen af olika näringsväxter inom skilda odlingscentra på jorden i främsta rummet haft sin uppmärksamhet riktad på den betydelse, denna odling har eller möjligen kan få för oss i Sverige. Såsom ett synnerligen betydande exempel kan anföras, hvad förf. säger om bananodling och bananhandel. Bananer odlas numera i stor skala inom alla mera regnrika tropiska områden, hvilka illustreras genom en karta, och möjlighet finnes att i betydlig grad ytterligare öka såväl arealen för odlingen som dess afkastning, ehuru bananen redan hör till de växter, som gifva det allra största utbytet. Under det att t. ex. potatisen i västra Europa, där jordbruket är intensivare än i någon annan del af världen, ger 10—12,000 kg. per har, så ger bananen i medeltal 14,000 kg., och härtill kommer, att dess näringsvärde är vida högre. Färska bananer kunna i detta afseende jämnställas med kött, och på grund af den låga halten af cellulosa och den nästan totala frånvaron af garfsyror äro de därjämte synnerligen lättsmälta. Till Europa komma bananer hufvudsakligen från Kanarieöarna, som exportera den fina och delikata kinesiska bananen, och från Västindien. Af de kanariska bana-

VOLTA ELEKTRISKA VÄRMEAPPARATER

göra husmodersysslan
:- lätt och angenäm :-

ELEKTRISKA AKTIEBOLAGET
VOLTA

ULVSUNDA PR STOCKHOLM

Besök vår utställning Birger Jarlsgratan 21.

Recept å gröt, kokt i vatten.

Svalöfs Extra hvita eller Svalöfs snabbkokande kornflingor.

140 gr. kornflingor
1 liter vatten
salt.

Beredning: Flingorna läggas i det kokande vattnet, hvarefter kokningen fortsättes 3-5 min. Afsmakas med salt och serveras med mjölk.

NYA WERMLANDS-TIDNINGEN
Etabl. 1850 Karlstad Etabl. 1850 Rikstelefon namnrop Länstidningen Värmlands enda dagliga tidning.

Behagliga och välgörande äro

runda tvålar:

Lavendeltvål
Hafremjöltvål
Tallbarrstvål

KÖKSALMANACK

Redigerad af

ELISABETH ÖSTMAN-SUNDSTRAND
Inneh. af Elisabeth Östmans Husmoderskurs i Stockholm.

FÖRSLAG TILL MATORDNING FÖR VECKAN 18-24 MARS 1917.

SONDAG. Frukost: Smörgåsbord; omelett med stufvade jordärtskockor; mjölk; kaffe eller te med scones. Middag: Julienne-soppa med klomp; renset å la Zimmerman med brynt potatis och salader; färserade seleribottnar; apelsinparfait med biskvier.

MÅNDAG. Frukost: Smörgåsbord; gröt af kornflingor med mjölk; rotsallad med skarpås; kaffe eller te. Middag (vegetarisk): Riskroketter med tomatsås och potatis; falsk gräddkaka med sylt.

TISDAG. Frukost: smörgåsbord; veckorevy (pytt i panna) (rester från lördag och söndag) mjölk; kaffe eller te. Middag: Sill i papper med potatis; semlor med mjölk.

ONSDAG. Frukost: Smörgåsbord; stekt kornflinggröt (rester från måndag) med mjölk; anjovislåda med potatis; kaffe eller te. Middag:

Grytstek med potatis, pickles och afredd säs; blåbärskompost med grädd.

TORSDAG. Frukost: Smörgåsbord; stekta stångryttare med potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Arter med fläsk; tunna pannkakor med sylt.

FREDAG. Frukost: Smörgåsbord; kallfärskotletter med stekt potatis; mjölk kaffe eller te. Middag: stekt torsk med potatis; smör; mannagrynspudding med saftsås.

LÖRDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafremjölsvälling; omelett i form med fiskstufning (rester från fredag). Middag: Uppvärmad stek i form med saltgurka (rester från onsdag) och potatispudding; sago-soppa.

RECEPT:

Juliennessoppa (f. 6 pers.). 1 liet nmorot, 1 liten palsternacka, 1/2 selleri, 1 liten purjolök, 1 1/2 msk smör (30 gr.), 1/2 tsk. socker, 1 1/2 liter klar buljong; 1 litet salladshufvud, salt, cayenne. Beredning: Rotsakerna sköljas, skrapas, skäras i trådina strimlor och brynas lätt i smör. De kokande buljongen tillika med det sköljda, rensade och i fina strimlor skurna salladshufvidet, hvarefter

ter soppan får koka med tätt slutet lock omkring 15 min. Den skummas afsmakas med kryddorna och serveras, om så önskas med ostkex eller klomp.

Renstek å la Zimmerman (f. 12 pers.). 3 kg. af läret, 2 lit. skummjolk eller dricka.

Till kokning: 150 gr. smält ister, 2 1/2 lit. oskummad mjölk.

Till stekning: 4 msk. smör (80 gr.) och mjölken hvori köttet kokat.

Beredning: Om steken är frusen, bör den ligga i mjölk eller dricka tills den är nätt och jämt upptinad. (Är den ofrusen, tvättas den mycket noga med en duk, doppad i hett vatten och bultas med en fuktig köttklubb). Steken torakas väl och alla hinnor putsas bort. I en gryta smältes 50 gr. af istret, mjölken inhäles och kokas upp, hvarefter steken lägges i och får sakta koka med tätt slutet lock omkr. 1 1/2 tim. Under kokningen tillsättes då och då en msk. af istret och steken vändes ofta. När köttet är märat tages det upp och får rinna af väl. Mjölken som då bör vara gulbrun och simmig hälls upp och användes till spädning af steken. Smörret brynes i en liten långpanna, steken lägges i, saltas och brynes vackert i ugnen, hvarefter den spådes med mjölken och får steka, tills den är riktigt mör och säsen har vacker brun färg. Steken skäres i tunna skifvor, lägges upp på varmt fat och öfverjuggutes med ett par msk. säs.

Såsen afredes med litet smör och mjöl och tillsättes med litet tjock grädd, 1 tsk. rött vinbärsgelé samt 1 tsk. kallt smör.

Apelsinparfait (f. 12 pers.). 125 gr. socker, 1 del. vatten 5 äggulor, 6 del. tjock grädd, skalet af 1 och den silade saften af 2 apelsiner, karmint.

Beredning: Socker och vatten kokas upp, kastrullen aflyftes äggulorna tillsättes en i sänder och krämen får sjuda öfver eiden under kraftig vispning tills den är tjock och pösig, då kastrullen aflyftes, och krämen vispas tills den är fullkomligt kall. Grädden vispas till hårdt skum och nedröres försiktigt i krämen, som därefter färgas skär med karmint och blandas med skalet af 1 och den silade saften af två apelsiner. Krämen fylls i vattensköld och sockerbestrodd form och fryses 4-5 tim.

Rotsallad (f. 6 pers.). 8 medelstora potatisar, 6 rödbetor, 1 palsternacka, 1 morot, 2 st. äpplen, 1 bit saltgurka, 1/2 msk. socker;

Till garnering: 1 rödbeta i tärning, 1 ägg, persilja. Beredning: Rotsakerna ansas på vanligt sätt och kokas mjuka. Därefter skäras de i fina tärningar tillika med äpplena. Alla dessa ingredienser blandas lätt tillsammans och afsmakas med sockret. Salladen packas i en vattensköld å-la-daube-form, uppstjälpes och garneras med det hårdkokta ägget och rödbetan. Serveras med skarpås eller vispad grädd.

Riskroketter (f. 6 pers.) 1 del. risgryn (100 gr.), 1 lit. vatten, salt, 1 burk champinjoner (1/4 lit), 10 gr. torkade murlor, vatten, salt. Säs: 3 msk. smör (60 gr.) 3 msk. mjöl (30 gr.), 3 del. mjölk, 1 del. svampspad, 1 äggula, salt, hvitpeppar.

Till panering: 4 msk. mjöl (40 gr.), 1 ägg, 1 del. mjölk, 2 tsk. matolja, salt, hvitpeppar, 1/2 del. stötta skorpor.

Till kokning: 3/4 kg. kokos-smör eller flottyr.

Beredning: Risgrynen sköljas i varmt vatten, påsattes i kokande, saltadt vatten och få koka, tills de äro mjuka, men ej falla sönder. De upphålls i durkslag,

FERROL

är det kraftigast aptitgivande och mest stärkande af alla moderna organiska järnpreparat. Synnerligen lätsmäll fördrages det af den ömtligaste mage. Vid blodbrist och svaghet af största verkan. Dess angenäma smak gör att det med lätthet tages af såväl barn som vuxna.

Tillverkas af
APOTEKET VASENS DROG-HANDELS LABORATORIUM, STOCKHOLM.

Originalflaskor om 500 gram, Pris Kronor 2.25

BILLIGT! - Finnas å alla apotek - BILLIGT!

Där hållbarhet och briljant utseende sättes i första rummet, är målning med emaljfärgen Chinalack att föredraga framför alla andra liknade färger. Belönad med gulmedalj. Arsenikfri enl. nya giftstadgan.

Finnes i alla kulörer hos alla färghandlare. Fabrikanter: Dorch, Bäcksin & Cos A.-B., Göteborg och Stockholm.

ARI-MÄN

Lungt i vågskålen

väga våra goda varor och billiga priser. Ni bör därför alltid vända Eder till oss vid behov af manufaktur och korta varor, stämplars, sigill, ramlist m. m. Vi beflita oss alltid om redbart bemötande o. ferm expedition, varför Ni med fullt förtroende kan sända oss en provorder.

Ahlén & Holm, Stockholm.

FAXIN
Bästa putsmedel för alla metaller.

Moderata dagbladet

Jämtlands-Posten

i Östersund är ett utmärkt annonsorgan för den som vill träffa den burigna publiken vid Inlandsbanans omsättningskraftiga område. Begär direkt prisuppgift från A.-B. Jämtlands-Postens Tryckeri, Östersund. Rikstelefon 66.

Norrlands Landtmantidning

Härnösand
Upplaga öfver 11,500 ex.
spridda inom Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län.
Utmärkt annonsorgan.
Hög rabatt vid större annonsering.

Mellin's Food

är bästa föda för svaga och klens barn i alla åldrar. Stärkelsesfritt - lättmålt. Köpes i apotek, speci- och drogaffärer.

Ärade husmödrar!

Det är Er mähända obeckant hvad Sveriges bästa och pålitligaste hjälpmedel vid småbak heter? Det heter *Gooda* Jästmjöl. Burkar å 15, 25 och 50 öre köpas och Några bepröfvade recept fås gratis öfverallt.

Handelsaktiebolaget Sten Sjögren & Co.

Prima Engelska Antracit, Hushållskol och Koks ständigt på lager till lägsta dagspriser.

LAVENS KOLIMPORT-A.-B.
Tel. Allm. och Riks Namnrop: Lavéns Kolimport.

Musikinstrument

Stor sortering af prima, väljusterade stråk- och blåsinstrument. Sextetter af förstklassig böhmisk tillverkning, svensk modell, till 375 och 500 kr. pr sextett. Talapparater, ljudskifvor med frälsningsarmestycken. Orglar och pianon, bästa fabrikat. Strängar och tillbehör till musikinstrument.

Tekn. art. med eget firmamärke:

Dentol,

förstklassigt antiseptiskt munvatten och dito tandpasta.

Armétvål,

Fin, behagl. antiseptisk toalett-tvål.

Skokräm,

terpentinfri och fri från alla för lädret skadliga ämnen.

Putspulver och putskräm,

bästa rengöringsmedel för metaller.

Illustr. varukatalog sändes på begäran gratis och franko.

Frälsningsarméns Handelsdepartement,

Östermalmsgat. 24 & 26, Sthlm 5. Telefoner: Riks. 85 81. Allm. 63 72. Filial: S. Allég. 9, Göteborg. R. T. 73 76.

Ferrin

Fås på apoteken.
Bästa järnmedel
Utmärkt styrkande.
Apoteket Lejonet, Malmö.

PHOSPHO-ENERGON-PILLER
Vid allmän svaghet, nervositet, överanstrengning och sömnlöshet.
SALJES ENDAST I APOTEK
A. B. PHARMACIA, STOCKHOLM
Kontrollant: PROFESSOR A. VESTERBERG.

Agra
Yog-Margarin

Vägen till makt går ofta genom skönhet
hvar till främst bibrager Vackra Naglar
använd därför alltid:

nagelpulver

55 Kungsgatan Almedahls Försäljnings-Magasin, 55 Kungsgatan

Kontoret 21 66. GÖTEBORG. Butiken 11 31.
Rikhaltigt urval af Linne- och Bomullsartiklar.
Levererar fullständiga Linneuppsättningar för Hotell, Restaurationer, Sjukhus, Badhus, Ångbåtar och Privathem samt Brudstyrsalar.
Broderier. Spotsar. Färdigsydd damunderkläder, Dag- och nattskjorter, hvita o. kulörta skjorter. m. m.

En svensk läkares omdöme om Sasol-Tvålen:

Undertecknad, som dagligen använder **Sasol-Tvål**, får härmed intyga, att nämnda tvål har en behaglig, aromatisk lukt samt äger en synnerligen uppmjukande och lenande inverkan på huden, fullt jämförlig med de bästa franska tvålars. Särskildt utmärkt har jag funnit **D'Sasol-Tvålen**, hvar för jag anser mig kunna förorda den samma till bruk af läkare, tandläkare, sjuksköterskor och alla dem, som i följd af sin sysselsättning äro nödsakade att många gånger om dagen aftvätta sina händer.

Stockholm den 15 November 1916.

KARL MALMSTEN.
Med. Doktor.

öfverspolas med kallt vatten och få afrinna. Murklorna sköljas, skållas i hett vatten och vattläggas dagen före de skola kokas. De kokas i samma vatten de legat i blöt, få afrinna och hackas fint tillsammans med champinjoner. Svampen fräses därefter i smöret, tills det är klart, då den klämms upp ur smöret med en sked. Mjöllet fräses med smöret 2 min. mjölken och svampspadet spådas på och såsen får koka 5 min. Den uppvispade äggulan och mjölken tillsätts, risgrönen och svampen irörs och stufningen afsmakas med kryddorna. Massan slås upp på ett fat, väl smordt med smör, samt öfverstrykes med smör på ytan, så att den ej hårdnar. — Då massan är fullkomligt kall, tages därpå med sked portioner (omkr. 50 gr.) som läggas på ett bakbord, beströdt med mjöl. Kroketterna rullas i mjöllet och formas aflånga eller runda. De doppas i det hårdt vispade ägget, blandade med matoljan och smaksatta med salt och hvitpeppar. Rullas därefter i de fint stötta skorpana och få ligga 1 tim. att hårdna. Kroketterna kokas gulbruna i hett kokossmör och uppläggas på gräppaper att afrinna. Garneras med persilja och serveras mycket varma med tomatsås samt potatis.

Falsk gräddkaka (f. 6 pers.). 2 msk. smör (40 gr.), 4 1/2 dcl. mjölk, 3 msk. socker (45 gr.), 5 msk. mjöl (50 gr.), 3 ägg, 1/4 tsk. finrivet citronskal.
Till pannan: 1/2 msk. smör (10 gr.).
Till garnering: 2 dcl. äppelmos eller sylt.
Beredning: Smöret smältes i

en kastrull, mjölken ihälles och får koka upp med sockret, mjöllet ivispas varsamt under full kokning, och massan får koka 3—4 min., hvar efter den hälls upp. Då mesta hettan afgått, irörs äggulorna en i sänder; sist nedskäras de till hårdt skum slagna äggvitorna. Massan hälls på ett väl smordt, eldfast fat, och gräddas till hälften i ugn. Fatet uttages och kakan garneras hastigt med äppelmos eller sylt, öfversockras, insättes åter i ugnen och färdiggräddas. Serveras genast.

KÖKSTRADGÅRDEN.

KRONÄRTSKOCKOR.

Kronärtskockorna äro ju en delikatess och betinga oftast ett rätt högt pris hvar för odling därpå, om det står väl ut, blir en välkommen omväxling på matsedeln utan så stora utgifter. Fröet lägges i februari eller mars i drifbänk och utskolas sedan i 15 cm. djupa krukor. För dem som ej ha drifbänkar anskaffas plantorna till utplantering i slutet af maj, men måste det då tillses att jordklumpen sitter fast vid rötterna. För intresses skull vore det måhända värdt att försöka frösättning för ett par exemplar i låda i boningsrum, då fröna sättas på 5 cm. afstånd från hvarandra och plantorna sedan omskolas ett par gånger. Plantorna utsätts på fritt land med ett afstånd af 80 cm. emellan och erhålla under juni månad ett par gödselvattningar. När fjällen börja skilja sig aftages blomhufvudet. Kronärtskocken odlas oftast som ett-årig, men kan äfven skördas under

fyra år på ett ej allt för nordligt belägen plats. Jorden kring plantan uppkupas en smula och stånden afskåras omkring 8 cm. från jordytan. Härpå lägges en taktelgpanna och sedan täckes väl med torströ, mossa eller löf. I midten af maj borttages en del af täckningen och återstoden i slutet af månaden. Då kronärtskocken är mycket ömtålig för köld brukas vanligen blott ett-årig kultur, men förfäres som ofvan sagts och har man godt om täckningsmaterial, kan man få den att öfvervintra.

På äldre plantor bibehålles endast två sidokott och kunna de andra afskåras och sättas som sticklingar.

TOMATER.

För privatodlaren är tomater både lätt och lönande att odla fast det fordras en smula arbete och omtanke. Redan i midten eller slutet af mars sättas fröna i lådor i ett soligt fönster. Då plantorna nått ett par centimeters höjd insätts hvar och en i en mindre kruka, sedan de vuxit, i ännu större krukor ända till sådana af 15—18 cm. djup och diameter. På detta sätt kunna de nå en höjd af enda till 60 cm. då det är tid för dem att då nattfroster äro förbi omkring 8:e juni utplanteras.

En hufvudsak för att få ett godt resultat och stora och tidigt mogna tomater, är att beskärningen sker på ett rätt sätt. Det skall då inräknas att tomaten endast skall ha en stam samt blott 2 å 4 fruktklaskar. Ju nordligare tomaterna odlas desto färre fruktklaskar skola de tillåtas bära. Beskärningen tillgår sålunda: då en fruktklase framkommer utväxer samtidigt ett skott på hvardera sidan därom. Det ena tages då genast bort. Efter någon tid framkommer från det kvarvarande skottet en ny blomklase och två nya skott hvaraf det ena borttages. På så sätt förfäres tills man får det önskade antalet klaskar. Alla skott från stammen och nere från jorden borttagas äfven, ty skall det bli frukter på dem, mogna dessa icke och ruttna ofta bort.

Skulle plantan växa högt ännu medan den står i kruka uppbindes den vid en kapp och alla skott som skola utvecklas uppbindas hvar efter. Vid utplanteringen väljer man en varm och skyddad plats med lös jord, och brukar man hemsökasaf tidiga nattfroster sättas plantorna utefter en vägg, så att de under tidiga kalla höstnätter kunna skyddas medelst mot väggen uppresta fönster. Plantorna sättas på omkring 60 cm. afstånd från hvarandra, uppbindas vid stadiga kappar och vattnas under första tiden, så att rötterna kunna utbreda sig i jorden utanför rotklumpen.

BREFLÅDA

RED. BREFLÅDA:

Moiis. Det är skönt att vara beredd, men hvar för sända Idun sådant som ni på förhand vet vara undermåligt?
Skånska ombedes uppgä adress för retur af manuskript. Djurens rätt har kommit oss tillhanda, men denna välmänta vädjan kan tyvärr icke användas.
Gretchen. I all vänlighet ett råd: läs in alla manuskript, avslutade och oafslutade, i en låda och om ni inte precis kastar nyckeln i strömmen, så sätt den åtminstone inte i den lådans läs på ett par år minst. Tag sedan itu med er egen utbildning på allvar. Lär er någonting — först och främst

Etablerad 1847.

Allcock's PLÅSTER

EAGLE BRAND

FÖR njurå kammor.

Använd alltid två stycken (se bilden) ett ovanpå vardera njure.

Vi hava funnit att plåstren pålagda på detta sätt utöva en mycket bättre verkan och de äro vida överlägsna de store klumpige såkallade njurplåstren.

Skulle Ni vara i behof af ett piller,
TAG DÅ UTAF **Brandreth's Piller**
Vid förstoppning, gallsjuka, hufvudvärk, evindel, dalig matsmältning, etc.

Fullkomligt vegetabiliska. (Est. 1752.)
FORSÄLJAS HOS ALLA APOTEKARE.
ALLCOCK MANUFACTURING CO., Birkenhead, England.

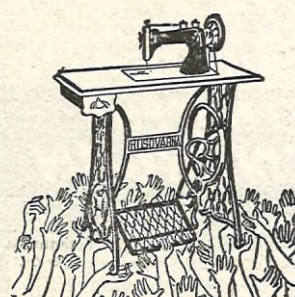

att stafva — vidare ett yrke, så att ni kan stå på egna fötter, äfven om ni genom andra skulle vara ekonomiskt oberoende. Försök inte att skriva, men gör anteckningar af era litterära id'er och af hvad som gör intryck på er. Kanske visar det sig efter denna hårda tuktan, att skriferierna endast voro en barnsjukdom eller kanske att de voro fröet till en lifsuppgift.

Brudstyslar
såväl enkla som finare, samt Dam- och Branunderkläder ständigt på lager i
Helsingborgs Linneutstyrelseaffär, Malmö
Rikstel. 48 12.

Kylsalva.

5-årig frostskada botad! Absolut ofarlig. Lämplig för såväl ansikte som händer. Insänd rekvisition ofördröjligen till »Enastående resultat» Iduns exp. f. v. b. så sändes en sats omgående belagd med postförskott å kr. 3:75 plus porto.

Eu uppbyren symaskin.
Solid konstruktion.
Svenskt fabrikat.
Husqvarna Symaskin

Till

100 årsminnet av ANNA MARIA LENNGRENS DÖD

På Albert Bonniers förlag har utkommit:
SAMLADE SKALDEFÖRSÖK

Enkronasuppl. 1 kr.
Klassikeruppl. Inb. 2.50.
Mindre illustr. uppl.
Med 120 ill. av Carl Larsson o. levnadsteckningar av Karl Warburg. 3 kr.

Illustr. gotthöpsuppl.
Med 133 ill. av Carl Larsson o. levnadsteckn. av Karl Warburg. Inb. 8 kr.

KARL WARBURG:
Anna Maria Lenngren.
2:a omarbetade upplagan.
Med porträtt o. facsimiler.

Schweizer's Siden

direkt från Schweiz, tull- & portofritt till bostaden!
På begäran och mot insändande af ett 20-öres frimärke erhåller Ni våra prover på garanteradt solida nyheter till dräkter och blusar i taffetas, crêpes, charmeuse, gabardine, eohenne, faille, cotelê, voile o. s. v. schweizer-batist 120 cm. bredt från kr. 1.90 pr meter. Särdeles rikhaltigt urval i såväl svart som hvitt och kulört.

Samtidigt rekommendera vi vår nya kollektion af schweizer-broderier, innehållande 70 nya modeplanscher med broderade mönster, som visa det utomordentligt vackra och solida utförandet af våra berömda broderier samt katalog öfver linne och smärre artiklar med äkta schweizer-broderier. Blusar och dräkter till damer, unga flickor och barn finnas i batist, voile, crêpe, organdie, lärf t m. m. och i nyaste sidentyger från kr. 2.95. Våra broderade artiklar äro ej sydda, men man kan själf lätt förfärdiga dem efter tillskärningsmönstren.

Begär redan i dag denna innehållsrika kollektion, som mot ett 20-öres frimärke skickas Eder franko till benäget påseende.

Schweizer & Co. Luzern, S 3 (Schweiz)
Schweizer-firma — Schweizer-vara.

MÖBLER

av vår tillverkning kännetecknas av elegans, styrka o. prisbillighet!

CARLSSON & REICKE
Etabl. 1891. Möbleringsaffär Etabl. 1891.
G:la Kungsholmsbrogatan 13, STOCKHOLM.

LEDIGA PLATSER

HURTIG landbr. dotter, van vid slakt och bak önskas såsom kokerska å herrgård, 3 pers. hush., 1 maj. Svar m. bet. och löneanspr. till fru Killander, Skokloster.

I GODT HEM & egendom i Södermanland får bättre hushållsvan flicka kunnig i matlagning o. s. v. plats. Tvänne jungfrur finnes. Medlem. Vid. Nya Inack. Byrån Jakobsbergsgatan 31, 1 tr. Sthlm.

PERSON SÖKES, som ensam — hjälp erhålles till skurning, tvätt m. m. — kan sköta ett hem med 2 personers hushåll. Tillträde sker i höst. Bästa rekommendationer önskas. Svar med åldersuppgift och lönepretentioner (insändt foto. Återsändes) till Rektor Swanborg, Lund.

HURTIG FLICKA, med intresse för barn, får omgående plats som sällskap och hjälp hos yngre familj mot fritt vivre, eventuellt lön. Svar med foto. och upplysningar till »G. U. B.» Örsköldsvik p. r.

BARNFRÖKEN, helst äldre, erhåller plats för två barn i ålder 1 1/2 år och 5 mån. Afseende fästes icke så mycket vid utbildningskurs i barnavård, men så mycket mer vid betyg från förut innehafta platser. Svar med lönepretentioner till »Samhälle i Västergötaland. Iduns Exp. f. v. b.

BARNFRÖKEN, verkligt intresserad, anspråklös och ordentlig, önskas i vår, att med husmoderns hjälp tillse 4 barn. Svar med rek. o. lönepretentioner till »Bra plats», A s h e d a.

ENKEL, pålitlig och barnkär flicka får plats 1 april som barnsköterska å bruk i Dalarna. Svar jämte rekommendationer sändas till »Herrgården», Fredriksberg.

UNG BARNKÄR flicka, från bildad och arbetsamt hem, som med ensamjungfru vill dela hemmets inre sysslor, får plats som barnfröken i officersfamilj. Tre barn i skolålder. Svar med foto. och rek. till »Husmoders pålitliga hjälp» Karlskrona p. r.

KINDERFRÄULEIN deutsches, das schon Kindern war, wird gegen guten Lohn gesucht. Offerte unter »Kinderfräulein» an die Expedition dieses Blattes.

ORDENTLIG PROPER kokerska med goda fleråriga betyg får i April bra plats i liten familj i Norge där Fru och barnsköterskan äro svenska. Fri resa, lön 35 kr. pr m. Betyg, ålder och foto sändes till fru Aagaard, Larvik, Norge.

ENSAMJUNGFRU, fullt kunnig i matlagning, bakning och konservering får plats i bildad familj (3 pers.) 1 maj. Goda rekommendationer. Svar med löneanspråk och fotografi till »Prästgård», Iduns exp. **TVA BARNKÄRA**, bättre flickor, kunniga och villiga åtaga sig alla sysslor i ett hem, sökes. Svar till »Ordnung», Svenska Telegrambyrå, Göteborg.

TREFNAD OCH SAMARBETE. Vårinna-hushållerska af god familj, gärna landbrukardotter, ej under 25 år, helst musikalisk och intresserad af landhushåll får plats på landegendom hos ekonomiskt oberoende ungherre. Nybyggd bekväm bostad, 3 km. från järnvägsstation. Hjälp till grofsysslor. Svar med foto., som återsändes, jämte rek. och löneanspråk till E. J. denna tidnings exp. f. v. b.

FÖR BILDAD, BARNKÄR och ordningsälskande flicka, kunnig att undervisa nybörjare i pianospelning samt van att biträda vid läxläsning, finnes plats nu genast i disponentfamilj i Jämtland såsom husmoderns hjälp vid barnens omvårdnad. Ansökan med uppgift om lönepret. samt ref. och foto, som återställles, torde insändas till »Bildad, barnkär och ordningsälskande», Iduns exp.

EN DUKTIG, SNÄLL O. PÅLITLIG hush., kan få plats i liten familj, bosatt utanför Kristiania (Holmenkollen). 3 barn i ålder 5, 7—9 år. Svensk kokerska finnes. Sv. med fotografi, rekommendationer o. lönepretentioner sändes till fru grossh. Ola Nærum, Vinderen station, Holmenkollbanan pr Kristiania.

ENKEL, ANSPRÄKSLÖS FLICKA, gärna landbrukardotter, önskas att mot fritt vivre, tillsammans med egen dotter sköta hemmet, där husmoder saknas. Sv. m. foto till »Prästgård i mellersta Sverige», Iduns exp. f. v. b.

TVA RASKA, ordentliga flickor få platser till litet hushåll med nutida bekvämligheter, en för köket, något hemma i matlagning, en som städerska, villiga att hjälpa till med höns o. trädgård. Sv. till »Större gård», Halmstad p. r.

Bildade flickor

mottagas som elever på sjukhem i Stockholm. Svar till »E. W.» Iduns exp. f. v. b.

Hushållerskebefattningen

vid Gottlands läns lasarett kungöres härmed ledig. Ansökan åtföljd af ålders- och kompetensbetyg insändes snarast möjligt till Lasarettensdirektionen, Visby. Lön 500 kr. pr år, fria skatter och vivre.

Plats som barnfröken.

En bildad flicka (8 kl. i elementarskola), utgången från bildad familj, får plats som barnfröken för att sköta 3 små barn i läkarfamilj i större samhälle i mellersta Sverige. Sökanden bör vara barnkär, ordentlig, frisk och sund (väl vårdade tänder) samt bör ha genomgått kurs i barnavård och helst äfven kindergårtenkurs. Endast prima betyg och referenser godkännas. Svar med foto och lönepretentioner till »1917. God lön» under adress S. Gumælii Annonsbyrå, Stockholm.

Ledig lärarinneplats vid Folkskoleseminariets i Lund öfningskola.

Tillträde: hösten 1918. Lön lägst: kr. 1,700.—. Kompetens: Folkskollärarinneexamen. Vidare genom Rektor Ch. Swanborg, Lund.

Ensamjungfru,

något kunnig i vegetarisk matlagning och bakning samt duglig o. ordentl. erhåller förmånlig plats i el. 15 april. Sv. jämte foto, betyg o. lönepret. märkt »X 25», Annonskont. Svea, Norrköping.

Å större anstalt

finnes plats för en bildad, skrivkunnig och praktiskt duglig hjälp åt föreståndarinnorna. Alder ej under 30 år. Närmare upplysningar lämnas af Svenska Sjuksköterskebyrån Kungsg. 21, Göteborg. Tel. 14435.

Föreståndarinne-

och 1:sta lärarinne-befattningen vid Södermanl. läns Landstings småskollärarinneinstitut i Malmköping kungöres härmed till ansökan ledig att tillträdas d. 1 mäst. juli. Kompetensfordringar: minst mycket god folkskollärarinneexamen helst äfven med d:o småsk. lär. examen. Lön: 1,600 kr. med 2ne ålderstillägg å 200 kr. efter 5 och 10 års väl utsordad tjänstgöring 300 kr. såsom föreståndarinna och 300 kr. i ersättning för husrum och vedbrand, allt årligen.

Ansökningar, ställda till seminariets styrelse, insändas före den 1 maj 1917 till Kontraktsposten J. A. Hedendahl, Dunker.

För Kungl. Karlskrona grenadjärregementets soldatthom skall anställas en

Föreståndarinna

från den 1 maj. Egenhändigt skriven ansökan, till hvilken bör fogas intyg om kompetens och rekommendationer, kan inlämnas senast den 1 april till regementschefen. Anställningsvillkoren äro: 800 krs lön pr år och i öfrigt allting fritt.

Karlskrona den 7 mars 1917.

På befallning: **Regementsintenden ten.**

Husmoder - Öfversköterske-platsen

vid Västerås Epidemijukhus ledig. Begynnelselön 600 kr. plus 3 ålderstillägg å 100 kr., pension, fritt vivre. Fordringar: bestyrkt förmåga att leda ett hushåll samt sköterskeexamen och erfarenhet spec. i epidemisjukvård. Ansökan, som skall vara åtföljd af åldersuppgift, afskrift af skol- och sköterskebetyg, insändes till 1:sta stadsläkaren Carl Thunström, Västerås.

Skolkökslärarinneplats.

2 platser äro lediga för två kurser i Lund för Småskoleseminariets elever tiden 6—25 juni 1917. Vidare genom Ch. Swanborg, Rektor, Lund.

Barnfröken

barnkär, ordentlig och kunnig i sömn. får plats i finare familj i Göteborg den 1 april. Bästa rekommendationer fordras. Sv. insändes till Sveabyråns Platsafdelning, Göteborg. Tel. 77 20, 77 90, 77 00.

PLATSSÖKANDE

18-ARIG BILDAD FLICKA önskar såsom familjemedlem plats i familj som hjälp och sällskap till husmoder eller att biträda med skötande af barn. Är något kunnig i hushållsgöromål, musikalisk och gladlynt. Någon lön önskas. Referenser lämnas. Svar till »Greta J.» under adress S. Gumælii Annonsbyrå, Stockholm f. v. b.

ENSAMSTAENDE, äldre fl. önskar anst. i godt hem. Sök. har i ett 10-tal år föret. prästmanshus och är väl kunnig i matlagning och hushålls sysslor. Svar med löneuppgift m. m. till »Alivarlig-enkel», Tranås p. r.

ANSPRÄKSLÖS sjuksköterska önskar arbete i privatvård eller epidemi. Är äfven kunnig i hushålls göromål. Svar till »Smålandssyster 29» Iduns exp. f. v. b.

UNG BÄTTR flicka önskar plats i liten familj att tillsammans med husmodern sköta alla inom ett hem förekommande sysslor. Lön samt fritt vivre önskas. Svar till »Margareta» postkontor 1, Norrköping.

HUSFÖRESTÅNDARINNE, Hushållerske eller Husmodersplats sökes af därtill utbildad erkänt duglig 42-årig flicka med kristlig karakter, lungt och stilla väsen. Rek. från föregående platser. Reflekt. bedes sända svar märkt »Bergsmannafamilj» Örebro p. r.

Elementarbildad flicka

(26 år) söker plats som hushållsfröken i bättre, helst äldre familj; gärna på landet. Fullt kunnig i ett välordnat hems skötsel. Skicklig i handarbeten, god sängförmåga. Rek. fr. föreg. platser. Tacks. för sv. vore »Småländska», Södra Uppård poste restante.

SÅSOM HJÄLP och sällskap önskar 23-årig flicka komma till herrgård helst i mellersta Sverige. Fritt vivre. Svar till »Praktisk» postfack 11. Kungsör.

HUSHÅLLSPRAKTIK & större lantegendom, helst där engelska talas, önskas af flicka som just avslutad husmoders- och slöjdskola. Svar till »365» denna tidnings kontor.

UNG SMÅLANDSKA som genomgått sjukvårdskurs önskar plats att sköta sjuk herre, eller dam. Är äfven villig deltaga i husliga sysslor. Svar till »Sjuksyster», Bäckaby p. r. **GYMNASIER, SJUKSK. Barnsköterskor.** Barnfrk. exam. o. med god prakt. Husmodershjälps. Unga, bildade fl. söka pl. Palmqvist C:o 17 Malmkillnadsg. Sthlm.

PLATS I FAMILJ som husmoders hjälp, gärna där barn finnes, önskar ung flicka den 1 juni. Svar under märke: »Frisk vilja», Borås p. r. **22-ARIG, FÖRLOFVAD** flicka, söker mot fritt vivre plats i godt hem i Stockholm, för att under Husmoderns ledning få lära hushåll. Svar till »God hjälp», Iduns exp.

HUSFÖRESTÅNDARINNA söker plats att med sparsamhet och ordning sköta ett hem. Svar till »V. S.» Iduns exp. f. v. b.

I FINARE HEM eller pensionat att under husmoderns ledning deltaga i alla förek. göromål, önskar bättre 27-årig flicka plats 1 maj. Är fullt kunnig i alla hushålls göromål, matlag., bakt., m. m. Äfven något sjukvårds- och massage-kunnig. Innehar för närvarande plats som husfröken hos ett par äldre damer, men önskar komma i större hem. De bästa betyg finnes. Sv. till »Små anspråk», Iduns exp. f. v. b.

TILL HERRGÅRD ELLER PRÄSTGÅRD önskar ung flicka plats att tillsammans med husmodern sköta alla inom ett hem förek. sysslor. Har genomgått Hushållsskola. Är kunnig i klädsömn. och handarbeten. Sv. till »22-årig familjemedlem», Kungsängen p. r.

19-ARIG FLICKA, något musikalisk, Afrån ett godt, bildadt hem, önskar plats som hjälp och sällskap i bättre familj i stad, helst där barn finnes. Gärna i läkarfamilj, för att om möjligt få lära och deltaga i sjukvård. Sv. till »Familjemedlem C. D.», Laholm.

SÅSOM HUSMODER verkliga hjälp o. sällsk. önsk. 23-årig småländska pl. Kunnig i husl. syssl., sömn. o. handarbete. Sv. t. »Nyta o. trefnad», Eksjö p. r.

BÄTTR, ANSPRÄKSLÖS FLICKA önskar plats i liten familj eller hos ens. dam, att sköta hemmet. Sv. till »Medlem 1917», Skivarp.

HUSMODERSHJÄLP. 22-årig flicka som genomgått husmoders- och slöjdskola önskar för praktik plats, ev. oafblöad, å större herrgård. Svar till »213» denna tidnings kontor.

MUSIKALISK 20-åring af god familj önskar komma till landet å större egendom för att mot fritt vivre deltaga i alla hushållsgöromål samt vara till hjälp och sällskap. Är mycket intresserad af husl. sysslor och önsk. för vinnande af meriter, vidare utbildning. Sv. till »Ruth», Iduns exp.

17-ARIG, BÄTTR ELEMENTÄRB. flicka önskar under sommaren plats mot fritt vivre som hjälp o. sällsk. hos äldre ensam dam el. i liten fin fam. där jungfrur finnes. Sv. t. »1 maj», Iduns exp. f. v. b.

18-ARS BARNKÄR Småländska af god familj, som genomgått hushållsskola, önskar plats. Tacks. för sv. till »1 april 1917» Iduns exp. f. v. b.

Ung, förlofvad flicka

önskar från den 15 april, helst mot fritt vivre, vistas i bättre familj för att under husmoderns ledning lära matlagning och andra inom ett hem förekommande göromål samt betraktas som medlem af familjen. Svar till »Familjemedlem» Ystades Annonsbyrå, Ystad.

INACKORDERINGAR

SYSTEM LISAS HEM mottager blivande mödrar som önska trygg vistelse och vård. Svar till »Vermögensnatur» Iduns exp. f. v. b.

EN UNG DAM önskar inackordering i prästgård eller annat större ordentligt hem där tillfälle gifves att grundligt få lära matlagning och ett hems skötande. Svar med pris till »Elin» Sundsvall p. r.

A STÖRRE EGENDOM nära stad i treflig familj där ungdom finnes önskar bildad flicka inackordering i 2 mån. för att deltaga i hushållsgöromål. Svar till »April 1917», Iduns exp. f. v. b.

KONFIRMANDER erhålla inackord. o. underv. inst. sommar 6 veckor i Nämdö prostg. Goda refer. fr. 10 års sommarkurser i skärgården. Riks Nämdö 14.

KONFIRMANDER högst åtta, mottagas i Västerlösa prästgård (55 min. järnväg fr. Linköping) för tiden 15 juni—22 juli inst. sommar. Närmare genom Kyrkoh. R. Janson, Västerlösa. Rikst. Västerlösa 4.

I LUGNT OCH STILLA HEM, vakert beläget invid skog o. sjö, emottagas gamla, sjuka och klena personer. God vård. Sjuksköterska finnes. Pris fr. 90 kr. pr mån. Förfrågningar besv. Ref. finnas. Sv. till »Litet sjukhem», Iduns exp.

Konfirmander

mottagas i juli—11 augusti. Vacker trakt. Intill station. Tillfälle till bad. Rt. Khde Axberg Normlösa (Östergötland).

Konfirmationsundervisning

med inackordering å landet (i trakten Stockholm—Sundsvall) önskas för 1 flicka och 1 gosse från elementarläroverk. Svar märkt »Sommarläsning», emotes und. adr. S. Gumælii Annonsbyrå, Stockholm f. v. b.

Babylådan
inneh. fullständig utlysrel af 2 omgångar för späda barn, välsydt och af bästa kvalité, pris 10 o. 15 kr. pr låda beroende på monterig. Sandes mot efterkr. A. C. Cronquist & Son, MALMO Rikst. 815.

Seta Birgittaskolan

REGERINGSGATAN 19—21, STOCKHOLM

Allm. telefon 5190 :—: Förfämsta läroanstalt för kvinnligt handarbete :—: Rikstelefon 141 08
Undervisning i: Klädsöm, Fransk linnesöm, Barnkläder, Konstbroderi, Spetsöm, Filet ancien. Anmältningar dagligen 10—5. Prospekt på begäran.
Föreläsningar: Comtesse G. och Fröken E. Thorman.

Emmy Kylander.

GADI DERGLÖV

FLORODOL-TVÅLEN
är barnens förtjusning.
Använd **Florodol-Tvålen** vid tvättning av de små. Den bevarar och stärker deras fina hud och rosiga hy.

Professor PATRIK HAGLUND
Gymnastisk-Ortopedisk-Kirurgiska Privatklinik.
R. T. 7025. Stureg. 62, Stockholm S. T. 8301.
För behandling af stödje- och rörelseorganens skador, sjukdomar, deformiteter och funktionsrubbingar.

Dr. Heilmans
ELECTROMEDICINSKA INSTITUT.
BRVSJUKDOMAR och REUMATISKA AKOMMOR.
Kungssportsplatsen 2, Göteborg.
Tel. 45 46.

Doktor J. Arvedsons kurs
i Sjukgymnastik, Massage och Pedagogisk Gymnastik

medför enl. kungl. maj:ts medgiftvande samma komp. o. rättigheter som en kurs vid Gymn. Central-Institutet.
Kursen 2-årig börjar den 15 sept. Prospekt på begäran gen. Dr J. Arvedson: adr. Odeng. 1, Stockholm.

Gymnastikdirektörsexamen
aflygges efter 2-årig kurs af kvinnliga elever vid

Sydsvenska Gymnastik-Institutet.
Ny kurs börjar den 14 sept.
Prosp. gen. **Kapten J. Thulin, LUND.**

Med. Dr. E. Kleens
ettåriga kurs i massage och sjukgymnastik för Damer och Herrar börjar den 1 oktober kl. 10 f. m. Mästersamuelsgatan 37, 2 tr. Obs! Prospekt begäras och anmälningar mottagas städes under adr. Engelbrektsgränd 43 B. Stockholm.

Zanderska Gymnastiken,
Birgerjarlsgatan 23.
Gymnastik, Massage, Elektrisk Hetluft. Damafd. kl. 11-1. Snedbeh.-afd. kl. 1/2 3-1/2 5.

Professor Cederschiöld
behandlar med egna massage-metoder mag-, tar-, reumatiska- och nervåkommor m. m. Obs! Näsvalgkatarr (kronisk smufva) behandlas med instrument smärtfritt. Hvardagar 10-12 o. 2-5. Grefteuregatan 15. A. T. 184 51.

Dr. Elin Beckmans Hettluftsinstitut
Barnhusgatan 12.

Rt. 10552. A. T. Br. 45 52.
Rådfrågnigstid vard. 1/2 3-4. Behandling medelst hetluft. **Diatermie**, massage och gymnastik af kron. reumatism o. gikt, neuralgier, frostsador (obs. äfven ansiktet) o. börjande ålderdomsbrand.

Hår- vatten för erhållande af mjuk och kraftig hårväxt (världsfabrikat).
Pris kr. 4,90 och 5,50 + porto. Försändes diskret.
Franska Parfymmagasinet, Hofleverantör, Drottningg. 21, Sthlm.

Hennaextrakt öfverträffligt och oskadligt hårfärgningsmedel i alla nvanser. Pris Kr. 7:50 + Porto. Diskret försändelse.

Hennapulver i paket. Pris Kr. 2.50, 3.- och 4.- + porto.
Franska Parfymmagasinet, Hofleverantör, 21 Drottninggatan, Stockholm.

Majorskan Edmanns utsökta **Crème Idéale**
är af kunnare ansedd som mest förskönande och mest elegant. Bleker fräknar och lefverfläckar, gör hyn ungdomligt vacker.

är världens förmästa **Hårmedel** och öfverträffas icke af något annat liknande preparat
Pris pr fl. 2.50.
Erhålls hos alla 1:sta klass Parfymeri-, Drog- och Coiffyrfärer.

TVÄTTAR ICKE KLÄDER.
(HOS ALLA HANDLANDE.)
Sunlight Såpval Aktiefbolag
Göteborg

Torshälls kvinnl. trädgårdsskola, Leksand
10:de kursen den 1 apr.-31 okt. 1917. Ett par stipendier utdelas. Prospekt och ref. på begäran.
Lilje Landgren. Maria Philip.

BIRGITTA-SKOLAN
ELISABETH M. GLANTSBERG
BERIDAREBANGATAN · 17
ALM-TEL: 4148 · RIKS-TEL: 10863

Undervisning i Klädsömnad, Linnesöm, Barnkläder, Konstbroderi, Knyppling m. m.
Praktisk och teoretisk kurs i väfning.
Betyg efter genomgångna fullständiga kurser.

Specialatelier för
konstnärliga kläder och broderier. Emottager äfven beställningar af handväfda mattor, gardiner, möbel- och sporttyger.
Nya kurser börja efter påsk hvartill anmälan nu emottages.
Prospekt på begäran.
Elisabeth M. Glantzberg.

Förutom
1:ma Engelsk och Tysk Antracit
tillåta vi oss rekommendera
Antracitbriketter

såsom synnerligen lämpliga för kamineldning
och eldning på galler i kakelugn.

AKTIEBOLAGET KOL och KOKS

Sammanlutning mellan kolimportörfirmorna:
Joh. Lundström & Co. A.-B., H. G. Söderbergs import A.-B. & Nya A.-B. J. Anderssons Kolimport.
Namnanrop: "Kol och koks". Telegrafadr.: "Kolokoks".

Önskas köpa.

Begagnade, fina damastdukar 210 X 220 cm. breda större och mindre med servietter önskas köpa. Sv. till "Finare hem", Allm. Tidn.-k., Sthlm.

EBBA BECKMANS
HYGIENISKA SALON

ANSIKTSMASSAGE (även syrebehandling) **Hårmassage** enl. Dr Bar-dins metod. Manicure, Pedicure. Frisering - Champonering.
Grefteuregatan 3.
Riks Tel. 706 53. Allm. Tel. 401 00.

Fackskolans Landtgård, Brogård

gives under sommaren en kurs i lant-hushåll på 3 mån. fr. o. m. 15 maj. Trädgårdselever mottagas 15 april i 6 mån. kurs. Anmälan snarast möjligt. Utförligt program sändes på begäran portofritt. Adress: Fackskolan för huslig ekonomi, Uppsala.

Örebro Husmodersskola

Mottager bildade flickor till praktisk utbildning i hushållet. Godt hem. Billig afg. Skolan innehar Guldmedalj och hederspris. En plats ledig nu. Prospekt gen fru Alf. Rystedt.

Göteborgs Kvinnliga Folkskoleseminarium

(vid Sigrid Rudebecks Skola)
omfattar 3 ett-åriga afdelningar samt studentafdelning. Prospekt genom föreståndarinnan, Viktoriagatan 3.
Styrelsen.

Mot grått hår och mjäll.

Härmed meddelas att det utmärkta och så mycket efterfrågade hårvatt-net mot grått hår, som förhindrar hårafvall och fullständig borttagger mjäll och som i öfver 40 års tid förts i Fanny Gelins Parfymmagasin, Malmstorgsgatan 5 Sthlm, numera fås under adr. Firma Fanny Gelin, Norrviken. Rikstel. Norrviken 14. Pris 5:50 fraktfritt.

Frostskador

färska såväl som mångåriga, botas med **Bores Frostbalsam**, välkänd sedan 50 år tillbaka. Säljes å kr. 2:- fr. fabr. E. & L. Nilsson, Sjötorp. I Stockholm hos C. F. Dufvas Parf. Handel och E. Moreau, Birgerjarlsgatan 18.

STABIL

är den förmästa pasta för borttagande af
Misspyrdande Hårväxt
Obs! Inga märken, ingen lukt.
EBBA BECKMANS HYGIENISKA SALONG, GREFTUREGATAN 3.
Riks Tel. 706 53. Allm. Tel. 401 00.

Ansiktsmassage

kan var och en giva sig själv med **Crème Salome** å 4 kr. erkänt bästa och angenämaste medel att erhålla ren, mjuk och vit hy. Anv. dagl. i min praktik. Till landsorten mot post-förskott utan ang. av innehållet. Massagebeskrivn. medf. Råd gives och förfrågningar besvas omgående kostnadsfritt.

MARIA ENQUIST, exam. sjukgymn. Institut för skönhetsvård och plastiska operationer. Biblioteksgat. 6-8, Stockholm, R. T. 160 68. A. T. 226 63.

Skånska Handelsbanken.

Fonder 21,850,000 kronor.
Stockholmskontor: Arsenalsgat. 9
Filialer: { Södermalmstorg 8.
Sturegatan 32.

Uthyr kassafack.
Emottager värdehandlingar i öppet eller slufet förvar.
Fondafdelning. Kassafack.

Idun utgifves denna vecka i A och B.